

คัมภีร์โลกปฏิบัติที่ตรวจชำระแล้วและความแตกต่างกันระหว่างฉบับต่าง ๆ

นโม	ทสฺส	ภควโต	อรหโต	สมฺมา	สมฺพุทฺธสฺส	ฯ
โลกนาถน	โลกสฺส		อุปฺปฏิ	เขน	เทสิทา ^๑	
กทฺวา	โลกิ ^๒	ยดาภูทํ	ทตฺถ	ทตฺถ	อนนทชา ^๓	
สพฺพโลกวิทฺนุทานํ			นทฺวา ^๔	โลกนิตฺเตสนิ		
ขมฺมณฺจ	โลกปฺชฺโชทํ		สงฺฆิ	โลกวินิสฺสิทํ ^๕		
สมฺมาเสน	ปกาสิสฺสํ		โลกุปฺปฏิทิกถํ	นิตํ		
อากมายฺยทฺติโต	จาปิ		นยํ	นิสฺสาय	อากทฺนุติ	ฯ

ทตฺถ โลกุปฺปฏิทิตฺติ นิปฺปริยายโต ปริยายโต จ ยดาร์หิ^๖ ปจฺจยา
 ยตฺถวฺยทฺติโน^๗ โลกสฺส อุปาทฺนุทโต อุทฺธิ ปวฺทฺติขณฺวเสน วา สมฺมสนฺนทานวเสน
 วา อตฺถอุปฺปฏิทิตฺติ ปาทฺกฺภาวฺปคฺมนนฺนุติ อตฺถโต ฯ อุปฺปฏิทิตฺติวเนเนวสฺส ยดาร์หิ ปจฺจยา

^๑พ. เทสิโต, ร. เขน อุปฺปฏิทิตฺติ เทสิโต

^๒พ. โลกยดาภูทํ

^๓พ. เอนกตา

^๔พ. กทฺวา

^๕ทุกฉบับเป็น โลกวินิสฺสํ P.T.S. หน้า ๓๗๕ เป็น วินิสฺสิทํ

^๖พ. ยโตรหิ

^๗พ. ยตฺถวฺยทฺติโน

^๘พ., ร. อตฺถอุปฺปฏิทิตฺติ

ยตุตวฤทธิกาทีปนโต วินาโสปี วฤตพโท เวยาติ ๑ อตุตโต สิทธิเมตต์ ปจฺจยา
ยตุตวฤทธิกัน อูปาทวยปนุตกตยา^๕ สมฺภาวโต ๑ ทสฺมา โลกูปคฺติวินาสา ปกาเสกพฺพา
ภวนฺติ ๑

ตตุต อุตานโต ทโย โลกฯ สงฺขารโลโก สตุตโลโก โโอกาสโลโกติ
ตตุต เอโก โลโก สหุเพ สตุตา อานารฏฺฐิติกาทิ *อากคฺฏฺฐาเน สงฺขารโลโก
เวทิตพฺโท ๑ สสฺสโต โลโกติ วา อสสฺสโต โลโกติ วา **อากคฺฏฺฐาเน
สตุตโลโก

ยาวตา จฺนุหิมสุริยา ปริหรนฺติ ทิสสา ภนฺติ วิโรจนา^{๑๐}
ทาว สหสฺสชา โลโก^{***} เอตุต เต วฤคฺติ วโสติ^{****}
อากคฺฏฺฐาเน โโอกาสโลโก ๑ อตุตโต ปน อิบฺนุหฺริยพฺพชานัน^{๑๑} สมฺโภ สนฺตนาโน
จ สตุตโลโก ๑ ฐฺปาทีสุ ปญฺจสุ ชนฺนุเชสุ สตุตวิสตุตคตยา สตุโต โลกิบฺนุเต ๑
เอตุต กุสฺสากุสฺสํ ทพฺพิปาโก จาติ โลโกติ ๑ อิบฺนุหฺริยพฺพชานัน ชนฺนุชานัน สมฺโภ
สนฺตนาโน จ โโอกาสโลโก ๑ โลกิบฺนุติ เอตุต ทสฺสาชาโร เทสฺมฺจ โโอกาสฺกุตฺติ
กตฺวา^{๑๒} ทหาชารคตยา โส ภาชนโลโกติปิ^{*****} วุจฺจติ ๑

^๕ร. อูปาทวยปนุตกตยา

^{๑๐}ท. ไม่มี วิโรจน, พ., ร. วิโรจมานา

^{๑๑}พ. อิบฺนุหฺริยาพฺพชานัน

^{๑๒}ท. ไม่มี กตฺวา

*ฐ. ปฏฺิ. ๓๑/๒๗๕/๑๗๕

**ม.ม. ๑๓/๑๕๗/๑๕๓

***องฺ. ทิก. ๒๐/๕๒๐/๒๕๑

****ม.มฺ. ๑๒/๕๕๕/๕๕๕

*****ปรมฺกตฺมณฺญุสา. ๑/๓๕๕-๓๕๕

หุวิไชย^{๑๓} เจ สรฐาภิขมเม อุปาทาย ปญญตตตตต อุปาทายปญญตตตตโก
 อหัมมตตตภาโว สปรจเย ปน^{๑๔} รฐาฐปฐมเม อุปาทาย ปญญตตตตต ททุกยาปี
 อุปาทานํ วเสน ปริยายโต ปจจยา ยตตตตตตต อุปปริกขิตตตตต ๑ ททุกเย
 ขนุชา สงฆารโลโก ปจจเยนิ สงฺกริยนุติ ลจฺจนุติ ปจฺจนุติ^{๑๕} จาติ เขตต
 ปจจยา ยตตตตตตตต มคฺคณณลนณนุปี สติ ลจฺจนปจฺจนนุเตน^{๑๖} เทภณณณณณ^{๑๗}
 เขว โลโกติ อธิปเปตตตตต นคฺคิ โลกนตตตตต^{๑๘} ตตตนิ โลกุตตตราติ^{๑๙}
 รุทตต ๑ ตํ ตํ โลกสฺส อุปปตฺตติวินาสปญญตตติ ๑ อิมุทริยพทฺธานํ สงฆารานํ
 อุปปตฺตติ นิโรชวเสน ปริยายโต เวทิตตตตต ๑ อิมุทริยพทฺเชสุ นิ อุปาทินนทสงฆา-
 เรสุ ปาทกฺกุเทสุ สทฺโท อุปปชฺชตฺตติ โวหริยติ ๑ เอกภวปริจฺจณินเนสุ เจส
 สงฆาเรสุ นิมฺรุตฺเตสุ สทฺโท^{๒๐} มรตฺตติ ๑ น^{๒๑} เขตตต ปรมตฺตโต สทฺโท นาม
 โกจิ ภาโว อคฺคิ ๑ ทสฺมา สงฆารว ๑ ภิชฺชนุติ ๑ เกลํ เกโท มรณํ ๑
 น อญฺญิ โกจิ อคฺคิ ๑

เทนาหุ โปราณา ๑ ขนุชา นิมฺรุตฺตนุติ^{๒๒} น จคฺคิ อญฺญิ ขนุชานํ
 เกโท มรณนุติ รุจฺจติ ๑ เกลํ ขมํ ปสฺสติ อุปปมตฺตโต มนุญฺญิ ปิมิ ๑ จิเรน

^{๑๓}ท. หุวิไชยจาปี
^{๑๔}ท. ไมมี ปน, พ. มน
^{๑๕}ท. ลจฺจนุติ, ปจฺจนุติ
^{๑๖}ท. ลจฺจนปจฺจนนุเตน
^{๑๗}ท. เทภณณณณ, ร. เทภณณนทเววินุเขว
^{๑๘}ท. โลกตตตตต, ร. โลกตตตตต
^{๑๙}ท. โลกุตตราติ
^{๒๐}ร. สทฺโท
^{๒๑}ท. ไมมี น
^{๒๒}ท., พ. ขนุชา นิมรนุติ

โยนิโส ๖ วิชาเย ๖^{๒๓} ภิกขุณิยา วุฑฺฒิกา ๖ ทนฺน สตฺโตติ ๖ ชฺชเชสิ ๖
มารทิจฺฉิตฺตํ^{๒๔} นุโช สฺสทฺตสงฺฆารปฺปญฺจโชนํ ๖ น อิทฺต สตฺตปฺปสทฺตภาติ ๖ ยถาปิ
อวสฺมภาวรา ๖ โหนฺติ สทฺตโท^{๒๕} รโถ อิติ ๖ เอวํ สมนฺเตสุ ชนฺนเชสุ ๖ โหนฺติ
สตฺโตติ สมนฺติ ๖ ทฺถุชฺชโต ๖ วิ สมนฺโภาติ ๖ ทฺถุชฺชํ ทิจฺฉิตฺตํ เวทิตฺ ๖
นาณฺณญฺทร^{๒๖} ทฺถุชฺชา สมนฺโภาติ ๖ นาณฺณญฺ ทฺถุชฺชา นิสฺสฺสณฺนติ ๖

ทคฺคต เย อตีเต กมฺมปจฺจยา นิสฺสทฺตภา ชนฺนชา เต ทคฺคตเว นิสฺสทฺตภา ๖
*อตีเต กมฺมปจฺจยา ปน อิมสฺสมี ภเว อญฺญเย นิสฺสทฺตภา ๖ อตีตภาวโต อิมํ ภวํ
อาคโต เอกชนฺนโมปิ นทฺติ ๖ อิมสฺสมี ภเว กมฺมปจฺจเยน นิสฺสทฺตภา^{๒๗} ชนฺนชา
นิสฺสฺสณฺนิตฺตํ ๖ ปนฺนทฺตภาเว อญฺญเย นิสฺสทฺตตฺตํ ๖ อิมสฺสมา^{๒๘} ภาวํ ปนฺนทฺตภา
เอกชนฺนโมปิ น คมฺมสฺสติ ๖ อปิ จ โช ยถา อจฺจริยมนุชฺชโต สฺสทฺตภาโย อญฺญเวทฺต-
สฺสทฺตภา มุชฺชํ น ปวีสฺสติ ๖ น จ ทปฺปจฺจยา ทสฺส มุชฺเช สฺสทฺตภาโย น วทฺตภาติ ๖
น ทฺถุชฺชเตน มนุชฺชิตฺตํ ปิตโรคฺคิโน อุตฺตรํ ปวีสฺสติ ๖ น จ ทปฺปจฺจยา โรคฺคิโน
รูปสฺสณฺนิตฺตํ ๖ น มุชฺเช มนุชฺชนปฺปยานํ อาทาสทฺตลาทิสฺส มุชฺชนปฺปนิมิทฺตํ คจฺฉนฺติ ๖ น จ
ทคฺคต^{๒๙} ทปฺปจฺจยา มนุชฺชนปฺปยานํ น ปญฺญาณฺนติ ๖ น เอกิสฺสสา วญฺญิตฺตภา ทิปฺปสฺสชา
อญฺญวญฺญิตฺตํ สจฺจณฺนิตฺตภา ๖ น จ ทปฺปจฺจยา ทิปฺปสฺสชา น นิสฺสทฺตภาติ ๖ เอวเมวํ น

- ๒๓ พ., ร. วิ
- ๒๔ พ. มารทิจฉิตตํ
- ๒๕ พ., ร. ปโถ
- ๒๖ พ. เวทิต ๖ ๖ นาณญทร
- ๒๗ พ. กम्मปจจยนิสสทตภา
- ๒๘ พ. อิมสฺมี
- ๒๙ ร. ไม่มี ทคคต

*วิสุทธิ. ๓/๒๒๗-๒๒๘

อติทภาโต อิมํ ภวํ อิติท วา ปุณฺหุภวํ โภจํ ฆมฺโม สงฺกมฺติ^{๓๐} ๑ น จ
อติทภาเว ฆนฺนชายนฺนชากุปรุจฺจยา^{๓๑} อิชํ ๑ อิชํ วา ฆนฺนชายนฺนชากุปรุจฺจยา ปุณฺหุภเว
ฆนฺนชายนฺนชากุปรุจฺจยา นิพฺพทฺตฺตฺตํ ๑

อํยํ สํสํารสฺส ฆมฺมตฺตา ๑ วุทฺตํ เหน้กํ ลหฺตฺตฺตฺตํ ฆมฺมตฺตฺตํ
ภวณฺนทฺตฺตํ ๑ น สฺส^{๓๒} ทฺโต สงฺกมฺติ ๑ น ทฺโต เหน้กํ วิณา โหติ ๑ อติ
เหน้กํ ลหฺตฺตฺตํ ฆนฺนชายนฺนชากุปรุจฺจยา ๑ ปา ทฺตฺตํ สงฺขารโลภสฺส อฺปฺปทฺติ ทาว อวิชฺชาปรุ-
จฺจยา สงฺขาราทิ^{๓๓} อาทินา อฺนุโลมปรุจฺจยาการวเสน เจา เหน้กปรุจฺจยาติปรุจฺจยวเสน
จ เวทิตฺตฺตํ ๑ วิณาโส ปน อวิชฺชายนฺนชากุปรุจฺจยา อเสสวिरากนิโรชสงฺขารานํ ๑ ปา
ทินา ปฺปฺปโลมปรุจฺจยาการวเสน เวทิตฺตฺตํ^{๓๔} ๑ โส จ โช วิเสเสน สจฺจนิคฺคนิโร-
ชานํ^{๓๕} ชินาสวานํ วเสน อฺปาทินฺนํ สงฺขารานํ อฺนุปรุปาทนิโรช ๑ อญฺญตา
สงฺขารานํ สทฺตฺตํ อฺนุปรุปาทนิโรช นาม นตฺติ ๑ อิติ^{๓๖} ทิ สงฺขาร
นาเหน้^{๓๗} ๑ อตฺตํ ปรุจฺจยา สมฺภวํ สฺส อตฺตํ นตฺติ อนาคเต อตฺตํ กาล
อติทภาเว สงฺขารานํ น ภวํ สฺส อตฺตํ นตฺติ ๑

* วุทฺตํ เหน้กํ ภควตา ปุริมา ภิกฺขเว โภจํ น ปญฺญาติ อวิชฺชายนํ ๑
อิติท ปุณฺหุภเว อวิชฺชายนํ นาโหสิ ๑ อตฺตํ ปรุจฺจยา สมฺภวํ ๑ เจา อตฺตํ ภิกฺขเว วุจฺจติ ๑

- ๓๐ท. สกมติ
- ๓๑ท. ฆนฺนชายนฺนชากุปรุจฺจยา
- ๓๒ท. นาสฺส
- ๓๓ท. สงฺขาราทิ
- ๓๔ท. เวทิตฺตฺตํ
- ๓๕ท. สจฺจนิคฺคนิโรชานํ
- ๓๖ท. ทิ
- ๓๗ท. นาเหน้

*อง.ทสก. ๒๔/๖๑/๑๒๐

อด จ ปน ปณฺณายติ อิทฺปฺจฺยา อวิชฺชาติ^{๓๘} อาทิตฺตฺเคน ปุริมโกฏฺฐิ น
ปณฺณายติ ๗ ททฺตฺเคน ปจฺจิมปิ โภฏฺฐิ น ปณฺณายติ ๗ ปจฺจยปรมาภาวาท
อวิเสเสน ปน สหฺพฺเพสํ สงฺฆารานํ ชนฺณกฺคณิโรชฺ โลกฺกฺเทว ๗ อิทฺรกาลํ ทาว
สงฺฆาราท ลนฺุปริวทฺตาท ททฺตกปาลเ ปฏฺชิตฺตฺคิลว^{๓๙} วิย สหฺุ ลหฺุ ภิชฺชุนฺติ
อติปริทฺโต เทสํ ปวทฺติกาโล ๗

*วฺุคฺคํ เหนฺกํ ภควฺวตา เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว จตฺตทาโร ทพฺพชฺชมา
ชนฺุคฺคหา สิฏฺฐิตา กถนฺทฺถา กทฺปาสนา จตฺตทิสสา ฐิตา อสฺสุ ๗ อด ปุริโส
อาคจฺเจมฺย อหํ อิมสํ จตฺตทํ ทพฺพชฺชมานํ ชนฺุคฺคหานํ สิฏฺฐิตานํ กทฺปาสนานํ
กถนฺทฺถานํ จตฺตทิสกฺกฺเท^{๔๐} ชิตฺเต อปฺปติฏฺฐเ^{๔๑} ปถวียํ คเหตฺวา อารภิสฺสามิตี^{๔๒} ๗
ยถา จ ภิกฺขเว ทสฺส ปุริสฺสฺส ชโว ยถา จนฺุทฺสุรียานํ ชโว ๗ ยถา จ ยา
เหวตา จนฺุทฺสุรียานํ^{๔๓} ปุริโธ ชวานฺุติ ทาสํ เหวทานํ ชโว ทโธ สีสฺสรํ
อายุสงฺฆาราท^{๔๔} ชียฺนฺุติ ๗ ททฺถ กถนฺทฺถานํ คมฺมานํ สา นํ^{๔๕} เหวปฺุคฺคานํ
เหฏฺฐปริเยน ปริมฺุชํ^{๔๖} ชวานฺุทานํ สีเส จ ปาเท จ พทฺพชฺชาราท^{๔๗}

- ^{๓๘}ท. ไม่มี ติ
- ^{๓๙}ร. ปฏฺชิตฺตฺคิตกา
- ^{๔๐}ร. จตฺตทิสกฺกฺเท
- ^{๔๑}พ. ชิตฺเต กติปาสนฺุคฺเค
- ^{๔๒}ท. อรภิสฺสามิ, พ. อานวิสฺสามิ
- ^{๔๓}ร. จนฺุทฺสุรียานํ
- ^{๔๔}ร. อายุสงฺฆารํ
- ^{๔๕}พ. คมฺมานฺานํ, ร. คมฺมานฺุสฺส ทานํ
- ^{๔๖}พ. ปริมฺุชํ
- ^{๔๗}พ. พทฺพชฺชาราท

* ส. น. ๑๖/๖๗๐-๖๗๑/๓๑๐

ทนาย นิยมานัน สงฆาเรหิ^{๕๖} ชิปิยามานัน โอริมติเร รุกขวินิพนฺธิ รุขุมาลมุติตฺวา
 มาติกาติกกมโต วิย ปริมณฺจ วิสยํ ชหติ ฯ อปรณฺจ กมฺมสมฺภฺราปิตํ นิสฺสยํ
 อสฺสหาทมฺมานํ วา อนสฺสหาทมฺมานํ วา อารมฺมณาทีหิ เวย ปจฺจเยหิ ปวตฺตติ ฯ
 ทฺตฺถ ปฺริมํ จวนโต^{๕๗} จฺติ ปจฺฉิมํ ภาวฺตฺตราทปฺปฏิสฺสฺนฺชานโต ปฺปฏิสฺสฺนฺชิตฺติ วุจฺจติ ฯ
 ทเททํ นาปิ ปฺริมภาว อธิวาทํ นาปิ ทโต กมฺมสงฺฆารวิสยาทิตฺเท^{๕๘} วินา
 ปาตฺตฺกฺกนฺนุติ เวทิตฺทพฺพนฺนุติ ฯ

ทฺตฺถ จ โอริมติรวินิพนฺธรรุขุ วิย ปฺริมกฺกภาววินิพนฺธกมฺมาที อารมฺมณํ
 ทฺนฺนุทฺทํ ฯ ปฺริโส วิย วิญฺญาณํ ฯ ทสฺส มาติกาติกกมฺมนิจฺฉนา วิย ทฺนฺนา
 อติกกมฺมปโยโค^{๕๙} วิย ปน สงฺฆารวา ฯ ยดา โส ปฺริโส ปฺรทีเร ปฺติฏฺฐมาโน^{๖๐}
 ปฺรติรฺรุกขวินิพนฺธิ กิณฺจฺจ อสฺสหาทมาโน อนสฺสหาทมาโน วา เกวลํ ปถวิยํ
 สกฺลปโยเคเหว ปฺติฏฺฐาติ ฯ เอวมิตฺทปิ ภาวฺตฺรทฺตภาววินิพนฺธิ ทฺทพฺพทฺตฺตฺตฺต
 นิสฺสยํ^{๖๑} ปณฺจโวการภเว อสฺสหาทมฺมานํ^{๖๒} อนสฺสหาทมฺมานํ จตุโวการภเว อนสฺสหา-
 ทมฺมานํ วา เกวลํ อารมฺมณปจฺจยฺกฺกตฺตมฺเมเหว^{๖๓} ปวตฺตติ ฯ

ทฺตฺถ อสฺสหาทมฺมานนฺนุติ วิญฺญาณปฺปฏิสฺสฺนฺชานนฺนุติ อตุโธ ฯ วิญฺญาณนฺนุติ เจท^{๖๔}

^{๕๖}ท. นิยมานสงฆาเรหิ

^{๕๗}ท. ปฺริมจวนโต

^{๕๘}ร. กมฺมสงฺฆาร นาม วิสยาทิตฺเท

^{๕๙}ร. อติกกมฺมปโยโค

^{๖๐}ท. ปฺติฏฺฐมาโน

^{๖๑}ท., พ. นิสฺสาย

^{๖๒}ท., พ. อสฺสหาทมาโน

^{๖๓}ร. อารมฺมณสมฺปยุตฺตกตฺตมฺเมเหว

^{๖๔}ท. เจท

นาปี นานตา^{๗๓} สหุหาทิสนุทานพนุชภาเว สติ เอกนุคเมว ทิ ภเวยฺย ๗ น
ชิริโต ทมิ สมภูทํ สียา อดาปี เอกนุคนานตา ภเวยฺย น ชิริสุสชินโน ทมิ
สียา^{๗๔} เอสนโย ทมิชากราทิส^{๗๕} ๗

สหุพเพทฺเตทฺตสมุปฺปนุเนสุ เอวํ ทิ^{๗๖} สติ สหุพโลกโหวหารโลโป^{๗๗} สียา ๗
โส จํ อนิฏฺฐโร ๗ ทสุมา สนุคานเนกฺกฺเตหิ อญฺญสุเสว^{๗๘} วิญฺญาณสุส ปาตุภาวโต
นทฺติ ๗ เอกนุคเมกตา นาปี นานโต สนุคานพนุชนโต ปทิปฺปสุส วิย^{๗๙} ชนิกาวีติ
ปทิปฺปเตธา สนุคานเนกฺกฺทํ อฺปาหาย สา เอวาติ วุจฺจติ ๗ อทฺถโต^{๘๐} กิณฺุจฺจิ สาเชติ
เอวมิชาปี ทฺนฺนุทฺทํ ๗

เอวเมตฺถ น เอกนุคเมกตา วา นานตา วา อฺปนุคทฺทฺหา เหตุเหตุ-
สมุปฺปนุวิญฺญาณเอหิ^{๘๑} เอกนุคเมกฺกฺเต น สติ น มนุสฺสคฺกิตฺโต ทเวคคิสมฺภูทฺตา
สียา ๗ เอกกฺกฺคานนทฺเต กมฺมวฏฺฏเฐ^{๘๒} ฉลํ สียา ๗ ทโต ททฺตสุส พิชํ ททฺตสุส
ฉลนฺติ อาทิกฺกฺปฺปสุส^{๘๓} วิย ๗ ภูทฺทฺพฺพาทํ ภูทฺเต โรหิตฺโต^{๘๔} นาม อสิ อโหสิณฺติ

-
- ๗๓ พ. นานโต
 - ๗๔ พ. ชิริสามิ เนว ทมิสามิ สียา ๗, พ. ชิริสามิเน ทมิ สียา
 - ๗๕ ร. พิชกราทิ
 - ๗๖ พ. เอวมิ
 - ๗๗ พ. สหุพโลกโหวหารโล
 - ๗๘ พ. อญฺญสุส ว
 - ๗๙ ร. ไมมี วิย
 - ๘๐ พ. อทฺถตฺกิณฺุจฺจิ
 - ๘๑ พ. เหตุสมุปฺปนุวิญฺญาณํ
 - ๘๒ ร. กมฺมคฺกิตฺโต
 - ๘๓ ร. อาทิกฺกฺสุส
 - ๘๔ ร. โยหิตฺโต

อาทิกสุสาปิ โวหารสุส โลโป ลียา ๑

ทศมา สนุทานทนุเชสุ เหตุเหตุสมุปรุปนเนสุ^{๔๕} เอกนุคเมกตา วา
นนานตา วา อุปคนุคทุหา ๑ เอกุถ จ เอกนุคเอกตา ปฏิเสเชน สสุสทกุกาหปฏิ-
เสชิตทุตา สยั กัถ์ สุชั ทุกุชนุติ เอสา ทิฏฐิ นิวาริตา ๑ เอกนุคनानตา
ปฏิเสเชน อุกุเจทกาหสุส ปฏิเสชิตทุตา ปรี กัถ์ สุชั ทุกุชั อญฺญโฆ กโรติ
อญฺญโฆ ปฏิสงุเวเทตีติ เอสา นิวาริตา ๑ ทโค เอว กตนา โส^{๔๖} อกคกโม
นิวาริโต โหติ ๑

เหตุเหตุสมุปรุปนทาวจเนน อธิจฺจสมุปรุปนนุติ เอสาปิ นิวาริตา โหติ ๑
เอกุถาห นนุ เอว อสงุณุติปาทุกาเว สติ เย อิมสมิ อตุทกาเว ชนุชา
เทสั นิรุททุตา ผลปจฺจยสุส จ กम्मสุส ทตุถ คมนโต^{๔๗} เยน กัถ์ กम्म
กัถ์ ทโค อญฺญสุส อญฺจกัถ์ กम्म นิหุททุติ ๑ กัถ์ ทโค *อญฺญโต กัถ์ ผล
ลียา ๑ ทศมา น สุนุทรมิหิ ลิชานนุติ^{๔๘} ๑

ทกุริหิ วุจฺจติ
สนุคานเ ยั ผลั เอกั นานญฺญสุส น จ อญฺญโต
พิชานัน^{๔๙} อภิสงุชาโร เอกสุสทุดสุส สาชโก^{๕๐} ๑
เอกสนุคานสมิ หิ ผลสมุปรุชฺชมานัน ทตุถ เอกนุคเอกนุคनानทुकานัน ปฏิสิทุทุตา

^{๔๕}ท. เหตุสมุปรุปนเนสุ
^{๔๖}ท. กคโส
^{๔๗}ร. อากมนโต
^{๔๘}ท., พ. ปิ ฐานนุติ
^{๔๙}ท., พ. วิญฺญานัน
^{๕๐}ท. ภาวโต
วิสุทฺธิ. ๓/๑๖๑

อณฺณสุสาทิ วา อณฺณโททิ วา น โหติ ฯ เอกสุส จ วจนฺตฺตฺส จทฺมชฺรอมฺพิลทิตฺ-
ทกรฺสาทิ ภาวนสงฺขาโต อมฺพมาตุลฺลฺกาทิพีชานํ อภิสงฺขาโร สาชโก อมฺพพีชานินํ
นํ อภิสงฺขาเรสุ กเตสุ ทฺตฺส พีชสุส สนฺตฺกานเณ ลหฺวชฺปรุจยา กาลนฺตฺเร
ผลวิเสโส อฺปฺปรุชฺมาโน น อณฺณพีชานํ นาปิ อณฺณภิสงฺขารปรุจยา^{๑๑} อฺปฺปรุ-
ชฺติ ฯ น จ ตานิ พีชานิ อภิสงฺขารวา ผลฏฺฐานํ วา ปาปฺพนฺติ^{๑๒} ฯ เหว
สมฺปทฺมิตํ เวทิตฺพทํ ฯ

เอตถ จ อภิสงฺขทํ พีชํ วิย กมฺมชฺ โส สทฺโต อภิสงฺขาโร วิย กมฺมํ
พีชสุส องฺกุราทฺปทฺนุชฺ โว วิย สทฺตฺสฺส ปฏฺิสนฺธิวิญฺญาณาทฺปทฺนุชฺ^{๑๓} ทฺตฺตฺตฺปฺนฺนฺสฺส
มชฺรสุส รทฺตฺเกสรสุส^{๑๔} วา ผลสุส วา เหว ปนฺสฺส พีชสุส สนฺตฺกานทฺนุชฺ โว วิย
ทฺโต เหว จ อภิสงฺขารทฺ^{๑๕} ภาโว วิย กมฺมการสฺเสว^{๑๖} สทฺตฺสฺส ทํ
กมฺมโต เหว ผลสุส ภาโว^{๑๗} เวทิตฺพโท ฯ

กมฺปิ วุทฺทํ อฺปฺภุชฺเต^{๑๘} อสฺติ กสฺส ทํ ผลํ สฺยา^{๑๙} ฯ ทฺตฺต
ผลฺลฺปฺทฺติยา^{๒๐} เหว สฺยา ฯ ภูชฺกสมฺมตฺติ ผลฺลฺปาเทน รุกฺขสุส ยดา ผลตฺติ
สมฺมตฺติ ฯ ยดา รุกฺขสงฺขาตานํ รุกฺขปฺญฺญฺทฺติยา อฺปาทานภูทฺตานํ ภูทฺปาทฺยา ชมฺมานํ

-
- ^{๑๑}ท. อภิสงฺขารปรุจยา
 - ^{๑๒}ร. ปุณฺนฺติ
 - ^{๑๓}ท. ปฏฺิสนฺธิวิญฺญาณาทฺปทฺนุชฺ
 - ^{๑๔}ร. บทฺตฺเกสรสุส
 - ^{๑๕}ท., พ. อภิสงฺขาโร
 - ^{๑๖}ร. กมฺมการสฺเสว
 - ^{๑๗}ท. ภาเว
 - ^{๑๘}ท. อฺปฺภุชฺเต
 - ^{๑๙}ร. สฺยาทิ
 - ^{๒๐}ร. ผลสุสฺปฺทฺติยา

เอกเทศภูตสูส รุกขผลสูส อุปปฤติยา เอว * รุกโซ ผลทีติ วา ผลิโทธิ วา
วรุจติ ๑ ทถา เทวมนุสสูสสงฆากานัน ชนชานัน เอกเทศภูตสูส อุปโลกสงฆากสูส
สูชหฤชผลสูส อุปปาเทเนว^{๑๐๑} เทโว^{๑๐๒} วา มนุสสูโส วา อุปภุชสูตีติ วา สูตีโต
หฤชิตีติ วา วรุจติ ๑

ยสูมา ทถา ชนชสูนุตาเน กุสลากุสลาเจกนุปฤติยัม ปุณฺณัม กโรตีติ ปาปัม
กโรตีติ กตุกโวหาโร ๑ เอว ยสูส ผลุปฤติยัม สูชํ อนุภาวตี หฤชํ อนุภาวตีติ
อุปภุชกโวหาโร ๑

ทสูมา น ทถถ ชนชวินิมุเตน อญฺเฐน ปริภุชเณ^{๑๐๓} นาม โภจึ
อตุโถ อตุตีติ เอว สหุททวโยนิคตีฏฐิตินิวาเสสู เทกฺขผลสมฺปนฺนชวเสเนว วตุทมานรูป-
ปารูปมตุคเมว^{๑๐๔} ๑ เนว การณโถ อหฺมํ การโก อตุตี ๑ น วิปากปวตุตีโต
อหฺมํ วิปากปฏิสงฺเวทโก ๑

เตนาหุ โปราณา ๑

**กฺขมสูส การโก นตุตี วิปากสูส จ เวทโก^{๑๐๕}
สูทชชมฺมา^{๑๐๖} ส่วตุคณฺตี ^{๑๐๗} เอเวเมท^{๑๐๘} สมฺมทสูสนัน

^{๑๐๑}พ. อุปปาเทน
^{๑๐๒}พ., พ. ไมมี วา
^{๑๐๓}พ. ปริภุชเณ
^{๑๐๔}ร. วตุทมานรูปรูปมตุคเมว
^{๑๐๕}พ. เทวโก
^{๑๐๖}พ., พ. ปุณฺณชมฺมา
^{๑๐๗}วิสุทฺธิ. ๓/๒๒๖ ปวตุคณฺตี
^{๑๐๘}วิสุทฺธิ. ๓/๒๒๖ เอเวกั
*วิสุทฺธิ. ๓/๑๖๒
**วิสุทฺธิ. ๓/๒๒๖

เอว ฌเม วิปาเก
 ฌมมชทุกขปฏิทาน^{๑๑๐}
 อนาคเทปิ สงฺสาเร
 เขตมกฺกั อนณฺญาบ
 สกฺกตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ทฺวาสนฺนฺนฺนฺนฺนฺน
 ทฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน
 ทฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน
 ทฺนฺนฺนฺนฺนฺน
 ทฺนฺนฺนฺนฺน
 ทฺนฺนฺนฺน
 ทฺนฺนฺน
 ทฺนฺน
 ทฺน
 ท

วทฺทมาเน สเทกฺก^{๑๐๘}
 ปุพฺพโกฏฺฐิ น ปณฺญาบติ^{๑๑๑}
 อปฺปวทฺทํ น ทิสฺสติ
 ทิตฺตฺตฺตฺตฺต
 สสฺสทฺตฺตฺต
 อณฺณณณณณณ^{๑๑๓} วิโรชิตา
 ทณฺหาโสเทน วุชฺชเร
 น เท ทฺกฺกชา ปมฺจฺจเร
 ภิกฺขุ พุทฺทสฺส สวาโก
 ปจฺจยํ ปฏฺวิชฺชติ
 ปาโก ฌเม น วิชฺชติ
 น จ ฌมฺมํ วินา ฉลํ
 น มณฺนิทฺติ น โคมฺเบ^{๑๑๗}
 สมฺภาเรทฺติ จ ชายติ

^{๑๐๘} วิสุทฺธิ. ๓/๒๒๒ สเทกฺเก, ท. สวเหตุณฺ
^{๑๑๐} วิสุทฺธิ. ๓/๒๒๒ พฺีชรฺกฺกชาทิกานํ ๑
^{๑๑๑} วิสุทฺธิ. ๓/๒๒๒ ม นายติ
^{๑๑๒} ท., ท. ทฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน อาสยํ วสิ ๑
^{๑๑๓} ท., ท. อณฺณณณณณณ
^{๑๑๔} ท., ท. ทฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน
^{๑๑๕} ท. ปณฺญา, วิสุทฺธิ. ๓/๒๒๒, ร. สฺตฺตฺต
^{๑๑๖} ท. ไมมี ฌมฺมํ
^{๑๑๗} ท. โคมฺเบ

ปชา ทนฺตาทูลกษัตรา^{๑๒๖} คุณคณฺฐิกษัตรา^{๑๒๗} มุญฺจปพฺพชฎกธา^{๑๒๘} อปายํ วินิปาตํ สงฺสาร์
นาทิวคฺคตฺติ ๗ โย ปเนกฺต อรหคฺคํ ปาปฺพชาติ ๗ ทสฺส จุฑิจฺจุเต จ^{๑๒๙} นิรฺหุเข
จิจฺคตสนฺตานิ นิรฺหุชเมว โหติ ๗ อฺจุณฺนินา โหติ สงฺฆารปฺปวคฺคตฺติ^{๑๓๐} เอว
ชนฺชปาทภาวเสณ^{๑๓๑} ปรียายโต สคฺคโลกสฺส อฺปฺปคฺคิ อหุชานํ^{๑๓๒} วเสณ อฺนุปฺปทา-
นโรชวเสณ จ วินาสโต เวทิตฺตฺโพ ๗

โอกาสโลกสฺส ปน อฺปฺปคฺคิตวินาสปญฺญตฺติ อฺนุปฺปาทินฺนงสงฺฆารธา^{๑๓๓} สนฺตานสฺส
อฺปฺปคฺคินโรชมฺเชน โหติ โส จ โอกาสโลกฺ เหนฺจฺจโต ปถวี สนฺฆารกอุทกสฺส^{๑๓๔}
สนฺนิรฺมุกกวาทกฺขณฺเชน อฺปริโต ภวคฺเคน จ ปรีจฺฉินฺโน ๗ ปน อนฺนโต
อปริมาโธ ๗ สเจ นี โกจฺจิ อฺหุชฺฉินา เจโตวสิปฺปคฺคโต^{๑๓๕} จกฺกวาฬปรีชนฺตํ
ปสฺสสิคฺคาโม หพฺพหฺมฺโม ชนฺนคฺคเหน จิจฺคตอฺสุนา ทิริยํ ทาลจฺฉนฺนํ อตฺติกฺกมนฺตฺเตน^{๑๓๖}
กาเลน^{๑๓๗} เอเกกํ จกฺกวาฬํ เอเกกปทฺวีตฺติกฺกเมน สงฺกมนฺนโต คจฺฉนฺนํ^{๑๓๘} เอว

^{๑๒๖}ท., พ. ทนฺตาทูลกษัตรา

^{๑๒๗}ร. สกฺคคณฺฐิกษัตรา

^{๑๒๘}ท. มุญฺจปพฺพชฎกธา

^{๑๒๙}ร. ไม่มี น

^{๑๓๐}ท. สงฺสาร์หคฺคตฺติ

^{๑๓๑}ท. ชนฺชปาทภาวเสณ

^{๑๓๒}ท. อหุชวเสณ, ร. อหุชวเสณ

^{๑๓๓}ท. อฺนุปฺปาทินฺนงสงฺฆารธา, ร. อฺนุปฺปาทินฺนงสงฺฆาร

^{๑๓๔}ร. สนฺฆารกอุทกสฺส

^{๑๓๕}ท., ร. วสิปฺปคฺคโต

^{๑๓๖}ท. อตฺติกฺกมนฺตฺเตน

^{๑๓๗}ท., พ. กาล

^{๑๓๘}ท. คจฺฉนฺนํ

หิ โย^{๑๓๘} วสุสเสนาปิ วสุสเสนาปิ อเนเกหิปี วสุสโกฏิสทสเสนาเสหิ เนว
จกุกวาทปริยญคํ ปสฺเสยฺย ๗ เอวํ อนนุกาอปริมาณेषु^{๑๔๐} จกุกวาหฺเสสุ ทหิ ทหิ
ภาคโส โกฏิสทสเสนาจกุกวาทานิ เอกโต วินสฺสนุติ จ สณฺรหฺนุติ จ ๗ อยํ
โอภาสโลกสฺส ชมฺมทา ๗ ยสฺมา ปน อปริมาณेषु จกุกวาหฺเสสุ อิมํ จกุกวาหํ
ปริมุญฺจิตฺวา อญฺญตฺถ พุทฺธา นปฺปชฺชนฺติ ๗ ทสฺมา อิมํ จกุกวาหํ^{๑๔๑} ชฺฐํ กฺทฺวา
โอภาสโลกสฺส อฺปฺปทฺติวินาสา ปกาเสตฺตพฺพา ๗

ทตฺถ เจตฺตสฺส ปฺรํ วิณาสํ ปกาเสตฺตวา ปจฺจา อฺปฺปทฺติ ปกาสิสฺสามิ ๗
เอวํ หิสฺส^{๑๔๒} อฺปฺปทฺติ วินาสาสุ ปกาสิทาสุ สฺวิญฺญฺเยยฺยา จ ภเวยฺย ๗
ไปราณาปิ^{๑๔๓} จสฺส สํวณฺณวिवณฺณาเสนา วินาสฺปฺปทฺติ ทิปฺปิสฺสุ ๗ *เอกสมฺมํ หิ มหากปฺเป
จกุกวาโร อสงฺเขยฺยกปฺปา สํวณฺโณ สํวณฺณญฺรายี วิวณฺโณ วิวณฺณญฺรายีติ ๗ ทตฺถ
เตชฺสา วา อาเปเน วา วายฺนา วา ททา ปวตฺตมานสงฺขารานํ ชฺฉเวเสนา
นสฺสมานกปฺโปติ อฺปฺปจฺริโต กาลวิเสโส ๗

สํวณฺโณติ สงฺขยเวเสนา วณฺณคิตฺติ สํวณฺโณ ๗ นสฺสคิตฺติ อตฺถโธ ๗ สํสทฺทส-
หิโต^{๑๔๔} วณฺณสทฺโท นสฺสทฺโธ^{๑๔๕} ๗ สํวณฺโณ อหฺนํ ทถาญฺรายี สํวณฺณญฺรายี ๗
ทโต อหฺนํ สงฺขารานํ อนุกกมฺนโต^{๑๔๖} วิวณฺณาเสนา วทฺตมาโน กปฺโป

-
- ๑๓๘ พ. วิโย, ร. วิโส
 - ๑๔๐ พ., ร. อนนุกาปริมาณेषุ
 - ๑๔๑ พ. ปฺรจกุกวาหํ
 - ๑๔๒ พ. ไมมี หิสฺส, ร. กิสฺส
 - ๑๔๓ พ. ไมมี ปิ
 - ๑๔๔ พ. สฺงสทฺทสหิโตหิ
 - ๑๔๕ ร. นสฺสทฺโธ
 - ๑๔๖ ร. อนุกกมฺนโต

* ชง. อินทรีบ. ๒๑/๑๔๖/๑๔๐

พหูขฤเขตุเทศุ เอกิ อาณาฤเขตุคิ วินสุสติ ๑ ทสมิ ปน วินสุสนุเท ซาคิกุเขตุทมิปิ
วินญฐเมว^{๑๕๓} โทคิ ๑ วินสุสนุทญจ เอกโท วินสุสติ ๑ สณฺฐนุทมิปิ เอกโทว
สณฺฐนุคิ ๑ ทสุเสว ๑ สณฺฐนุทญจ เวทิตพพิ ๑

*ยสมิ ปน สมเย กปิโป อคฺคินา วินสุสติ ๑ อาทิตอ ว กปิปวินาส-
กมหาเมโฆ อญฺฐนิตฺวา โภฏิสทสทสฺสจกฺกวาหิ^{๑๕๔} เอกมทาวสุสึ วสุสติ ๑ มนุสฺสา
ทญฺฐรา สทพพิชานิ นีหริทฺวา วปุปฺนุคิ ๑ สสุเสสุ ปน โคชายิตมตฺเตสุ ซาเตสุ
คทฺรภรวํ รวบุโค เอกพิทฺทมิปิ น วสุสติ ททา ปจฺฉินฺนปจฺฉินฺนเมว โทคิ ๑ อิทฺ
สนุชาย ทิ ภควทา โทคิ โช^{๑๕๕} โส ภิกฺขเว สมโย ยสมิ สมเย ยํ พฺหุณี
วสุสานิ พฺหุณี วสุสทานิ พฺหุณี วสุสทสฺสทานิ พฺหุณี^{๑๕๖} วสุสทสฺสทานิ เทโว น
วสุสทฺคิ วุคฺคิ ๑

เทเว ปน ปจฺฉินฺเน เย เกจึ พิชคามภุคคามโอสชิตินวณฺปะทโย เท
อุสฺสฺสสนุคิ ๑ วสุสฺปิวิโน สกฺคา กาลิ กฺทฺวา พฺรหฺมเก นิตฺพทฺคฺนุคิ ๑ ปุပ္พณฺณ-
ปฺชิวินโย ๑ เทวทา ๑ เอวํ ทิเม อทฺธาเน วิทิวคฺเต ทคฺค ทคฺค อทฺกั
ปริกฺขยํ คจฺฉนฺคิ ๑ อถานปุพฺเพน มจฺฉนคจฺฉนปฺปิ^{๑๕๗} กาลิ กฺทฺวา พฺรหฺมโลเก
นิตฺพทฺคฺนุคิ ๑ เนรมิกา สกฺคาปิ ๑ ทคฺค เนรมิกา สกฺคฺมสุริยปาตุกาเว
วินสุสนุคฺคิ เอกเ^{๑๕๘} ฉานํ วินา นคฺคิ พฺรหฺมโลเก นิตฺพคฺคิ ๑ เอกเตสฺมจฺ เกจึ

^{๑๕๓}ท. ซาคิกุเขตุทมิปิวินญฐเมว

^{๑๕๔}พ. โภฏิสทสทสฺสจกฺกวาเท

^{๑๕๕}พ. ไม่มี โช

^{๑๕๖}วิสุทธิ. ๒/๒๔๔ ไม่มี พฺหุณี

^{๑๕๗}ร. มจฺฉนคจฺฉนปฺปิ

^{๑๕๘}พ. เอกเต

*อง. สกฺคก. ๒๓/๖๒-๖๔/๑๐๒

หุทธิกษปิตีตา เกจิ อภพพา^{๑๕๕} จ ฌานาธิคมาย ๗ เต กถ์ กถุถ นิตุพทกษุณิตี ๗
เทวโลเก^{๑๖๐} ปฏิลทษุณานวเสณ ๗

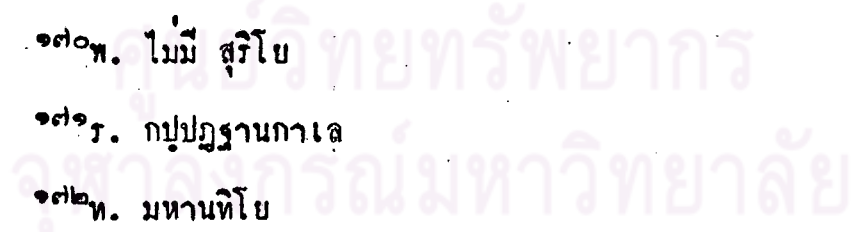
กทา นี^{๑๖๑} วสสทสทสสุจเยน กปฏาฏฐาน^{๑๖๒} ภวิสสทีติ โลกพยุหา
นาม กามาวจรเทวา ฌมมทาย สญฺโจทิตา มุทฺทสิธา วิภุทิตฺตเสสา รุทฺทสา
อสุสฺสนิ ททฺเถติ ปุณฺณมานา รทฺทวทฺทนิวทฺทา อติอสุสฺสยวิรูปเวสซาริโน^{๑๖๓} หุทฺทา
มนุสฺสสเป เจริญตา เอวํ อารโจะนฺติ มาริสา มาริสา อิทอ วสสทสทสสุจเยน
กปฏาฏฐาน ภวิสสตี อยํ โลกโ วิณฺสสิสฺสตี^{๑๖๔} ๗ มหาสมุทฺโทปิ อสุสฺสสิสฺสตี
ออยฺยจ มหาปถวี สีเนรุ จ ปทฺททราธา อุตฺทยฺนิตฺสสนฺตี^{๑๖๕} วิณฺสสิสฺสสนฺตี ยาวทฺทรหม-
โลกา วินาโส ภวิสสตี ๗ เมทฺทํ มาริสา ภาเวถ^{๑๖๖} กรุณํ มุทิตํ อูเปกฺขํ
มาริสา ภาเวถ ๗ มาทฺรํ อูปฏฺฐหถ ปิตฺรํ อูปฏฺฐหถ กุเล ฆเฏฐาปจายโน
โหนตตี ๗

เทสํ วณฺนี สุกฺวา เยภฺยเยน มนุสฺสสา จ ญฺมมเทวา จ สงฺเวกซาทา
อญฺญมญฺญํ มุทฺทิจิตฺตา^{๑๖๗} หุทฺทา เมทฺทาทินิ ปุณฺณานิ กริตฺวา เทวโลเก นิตุพทกษุณิตี ๗
กถุถ ทิทฺทํ สฺซุขาโทชน^{๑๖๘} ญฺญุชิตฺวา วาโยกสิเฒ ปริกมฺมํ กทฺวา ฌานํ ปฏิลกษุณิตี ๗

- ๑๕๕ ร. อภพพิ
- ๑๖๐ ร. เทวโลก
- ๑๖๑ ท. ทถา นี
- ๑๖๒ ท., พ., ร. กปฏาฏฐาน
- ๑๖๓ ร. อติอสุสฺสยวิรูปเวสซาริโน
- ๑๖๔ ท. วิณฺสสิสฺสตี
- ๑๖๕ ร. อุตฺทยฺนิตฺสสนฺตี
- ๑๖๖ ท. ภาเวธ
- ๑๖๗ ท. มุทฺท จิตฺตา
- ๑๖๘ ร. ทิทฺทซุขาโทชน

อาปายิกา ปน อปราปรียเวหนึเณ กมุเมเน เทวโลเก นิตฺตคฺคณฺติ อปราปรียเว-
 หนึยกมฺมรหิโต สํสาเร สํสรนฺโต สกฺโต นาม นคฺคิ ฯ เทปิ กคฺคเดว ฌานํ
 ปฏิลภนฺติ ฯ เอวํ เทวโลเก ปฏิลทฺธฌานวเสน สพฺเพปิ พุทฺทมโลเก นิตฺตคฺคณฺตีติ ฯ
 วสฺสํจฺเจหนฺโต ปน อหุํ ทัมฺมสฺส อหุํโน^{๑๖๔} อจฺจเณน ทฺติโย สฺริโย^{๑๗๐}
 ปาคุภวาติ ฯ ปาคุภฺวเต จ ปน ทสฺมิ สฺริเย เนว รกฺติปริจฺเจโท น ทิวาปริจฺเจโท
 ปญฺญาติ ฯ เอโก สฺริโย อุเทติ ฯ เอโก อคฺคํ คจฺจติ ฯ อวิจฺฉินฺนสฺริยสฺนุตาไป
 ว โลโก โหติ ฯ ยถา จ ปกฺติสฺริเย สฺริยเทวปฺคฺโต โหติ ฯ เอวํ กปฺปวินาส-
 กสฺริเย นคฺคิ ฯ กปฺปญฺจฺรานกาเล^{๑๗๑} ยถา อญฺเฐ กามาวจฺรเทวา ฯ เอวํ
 สฺริยเทวปฺคฺโตปิ ฌานํ นิตฺตคฺคณฺเตววา พุทฺทมโลเก อปฺปชฺชติ ฯ สฺริยมนฺตลํ ปน
 ปกฺตสฺสตรกฺคญฺเจว เทชวนุคฺตรกฺคญฺ พุทฺธา ปวตฺตติ ฯ ปกฺติสฺริเย วคฺคมาเน อากาเส
 วลาหกาปิ กฺขมฺมิชวาปิ วิจฺรนฺติ ฯ กปฺปวินาสกสฺริเย วคฺคมาเน วิคฺคกฺขมฺวลาหกํ
 อาทาสมนฺตลํ วิย นิมนฺตํ นกํ โหติ ฯ ทฺติยสฺริเย วคฺคมาเน รุเปทฺวา
 ปญฺจมหนานทฺติโย^{๑๗๒} จ สกฺกมฺมหาสฺรา^{๑๗๓} จ เสสฺกนฺนทฺติอาทิสฺ^{๑๗๔} อหุํ สฺสสฺสติ ฯ
 ทโค ทัมฺมสฺส อหุํโน อจฺจเณน ทฺติโย สฺริโย ปาคุภวาติ ฯ ยสฺส
 ปาคุภวา มหนานทฺติโย สฺสสฺนุติ ฯ *ททา เอโก สฺริโย อุเทติ ฯ เอโก
 อคฺคญฺคเมติ ฯ เอโก มชฺชเณ โหติ ฯ ทโคปิ ทัมฺมสฺส อหุํโน อจฺจเณน จคฺคกฺโค

๑๖๔ ท. อหุชา
 ๑๗๐ ท. ไมมี สฺริโย
 ๑๗๑ ร. กปฺปญฺจฺรานกาเล
 ๑๗๒ ท. มหนานทฺติโย
 ๑๗๓ ท. สกฺกมฺมหาสฺเร
 ๑๗๔ ท. เสสฺกนฺนทฺติสฺ
 *มโน. ปุ. ๓/๒๒๔

สุริโย ปาตุภาวติ ๑ ยสฺส^{๑๗๕} ปาตุภาวา ฌิมวคิมหานทึน ปภาวา สีหปุปาตโน
หังสปาตโน กณฺณมฺมุทโก รตการทโท^{๑๗๖} อโนตคฺคทโท ฌทฺททโท กุณาสทโทติ
อิมะ สคฺคทมหาสรา สฺสฺสฺสนฺติ ๑ *ททา จตุคฺคาโร สุริยา^{๑๗๗} จตุคฺคฺลิกะ คาเม
จตุคฺคาโร ฌินฺทจาริกา ทวารปฺปฎิภาฎิยา ฐิตา วย โทหนฺติ ๑ ปญฺจมาทิกาเลปิ
เอเสวนโย ๑

จตุคฺคฺคสุริยปาตุภาวโทปิ ฌิมสฺส อหฺทฺทโน อจฺจเยน^{๑๗๘} ปญฺจโม สุริโย
ปาตุภาวติ ๑ ยสฺส ปาตุภาวา อนฺนุพฺพเพน มหาสมฺมุเท องฺคฺคฺลิกปทฺทเทมมคฺคคฺคมิ อุกฺก
น สณฺฑราติ ๑ ทโคปิ ฌิมสฺส อหฺทฺทโน อจฺจเยน ฌนฺโร สุริโย ปาตุภาวติ ๑ ยสฺส
ปาตุภาวา สกฺลจกฺคฺควาฬิ เอกคฺคฺค โทติ ปรียาทินฺนุสนฺหนํ^{๑๗๙} ฐฺเมน ๑ ฌดาจิท
เอวํ โภฎิสทสฺสจกฺคฺควาฬานิปิ ๑ ทโคปิ ฌิมสฺส อหฺทฺทโน อจฺจเยน สคฺคคฺคโม
สุริโย ปาตุภาวติ ๑ ยสฺส ปาตุภาวา สกฺลจกฺคฺควาฬิ เอกํ ชาลํ โทติ สทฺธิ
โภฎิสทสฺสจกฺคฺควาฬิ ๑ โยชนสฺสติกาทิเกทานิ สินฺนุคฺคฺคานิ ปฺลคฺคฺคฺคฺคฺคา อากาเสเชเว
อนฺทฺทรายนฺติ ๑ สฯ อคฺคฺคิชาลา ฌาเปคฺคาวา จาคฺคฺคมาทิกิเก คณฺหาติ ๑ คคฺค
กนฺกวิมานรชทวิมานมณฺวิมานานิ ฌาเปคฺคาวา ทาวคฺคิสกานํ คณฺหาติ ๑ เอเตเนว
อุปาเยน ยาว ปฺรุมฺชฺชานณฺมํ คณฺหาติ ๑ คคฺค ทโคปิ^{๑๘๐} ทฺรทฺทโลเก ฌาเปคฺคา
ทฺคฺคิยชฺชานณฺมํ อากฺคฺคฺคเร อานฺจ ฌินฺนุคฺคิ ๑ สฯ ยาว องฺคฺคคฺคมิ สจฺจชาเรคฺค
อคฺคฺคิ ๑ ทาว น นินฺทายติ สทฺทสจฺจชาเรปรีกฺคฺคยา^{๑๘๑} ปน สปฺปิเตลคฺคฺคฺคานอคฺคฺคิสิชา

๑๗๕ ร. คคฺค
๑๗๖ พ. รตการาทโท
๑๗๗ ท. สุริเย
๑๗๘ พ. อหฺทฺทาโน อจฺจเย
๑๗๙ ท., ร. ปรียาทินฺนุสนฺหนํ, พ. ปรียาทินฺนุสนฺหนํ
๑๘๐ ท. ฌิมํ ปิ
๑๘๑ ท. คคฺค สจฺจชาเรปรีกฺคฺคยา

*มโน.ป. ๓/๒๒๔

วีย ฉาริกปฺปิ อนวเสเสศฺวา นิพฺพายติ ฯ เหฏฺฐาอากาเส^{๑๔๒} สห อฺปริ อากาโส
เอโก โทติ มหนฺชกาโร ฯ

อด ทิฆสฺส อฺหุชฺโณ อจฺจเยน โส มหาเมโฆ อฺฏฺฐนิตฺวา ปฺรมํ
อนฺตรฏฺฐเก นิฆปาโต วีย สฺชุมํ วสฺสติ^{๑๔๓} ฯ อนฺปฺพุเพน กุมฺพนาทฺยฏฺฐิมุสฺสตาลกฺ-
ชนฺชาทฺธิปฺปมาณาติ ชาราทิ ฯ ตโต อนฺถกเมน อสฺสกอฺพฺชคาวุคคาวุคทฺทโยชนทฺวิโยชน
ฯเปา สคโยชนสทฺสโยชนสคสทฺสโยชนมคฺคาทฺธิ ชาราทิ วสฺสนฺโต โกฏฺฐคสทฺสจฺจกฺ-
กฺวาเพสุ สทฺทํ ทฺทชฺชฏฺฐานํ ปฺเรศฺวา อนฺตรชยติ ฯ ทํ อฺทกํ เหฏฺฐา จ
ทฺริยญฺจ วาโต สมนฺฏฺฐนิตฺวา ฆนํ กโรติ ฯ ทํ ปฺริวณฺมํ ปฺทฺมินิปฺทฺเต อฺทกพิณฺทฺส-
ทิสํ ฯ กถํ ทาว มคฺชนํ อฺทกฺราสิ ฆนํ กโรตีติ เจ ฯ วิวรสมฺปทานโต ฯ

ทํ ทิสฺส ทฺมฺมิ วิวรํ เทติ ฯ ทํ เอวํ วาเคน สมฺปิณฺฑิตฺยมาณํ ฆนํ^{๑๔๔}
กฺริยมาณํ ปฺริกฺชียมาณํ อนฺปฺพุเพน เหฏฺฐา โอคฺรติ ฯ โอคฺติณฺเฒ โอคฺติณฺเฒ อฺทเก
ทฺรทฺมโลเก ฐาเน ปฺรมชฺชานภฺมิ ทฺรทฺมโลโก^{๑๔๕} อฺปริจฺจกฺกามาจฺจเรทฺวโลกฏฺฐาเน
จ เทวโลกา ปาตุกฺวานฺติ ฯ จาตุมหาราชิกทาวทิสฺสวานานิ ปน ปถวิสมฺพนฺชคย น
ปถวปาตุกฺวานฺติ ฯ ปฺริมปถวิฏฺฐานํ โอคฺติณฺเฒ ปน โลกสมฺชยเก^{๑๔๖} ทลววาทา
อฺปฺปชฺชนฺติ ฯ เต ทํ นิททวาทเร ฆมฺมกรกคเล^{๑๔๗} ฐิตอฺทกมิว นิรฺสุสาสํ^{๑๔๘} ทํ
กทฺวา นิรฺจุณฺณฺติ^{๑๔๘} *วาทวเสน ทํ อฺทกํ สมนฺติฏฺฐติ ฯ

^{๑๔๒}ท. อากาเส

^{๑๔๓}ท. กจฺจติ

^{๑๔๔}ท. คณ

^{๑๔๕}ร. ทฺรทฺมโลเก

^{๑๔๖}ร. โลกสมฺชยเก

^{๑๔๗}ท. ฆมฺมกรกคเล, ร. ฆมฺมกรกคเล, วิสฺสุทฺธิ. ๒/๒๕๕ ฆมฺมกรเก

^{๑๔๘}ท. นิรฺสุสาสํ

^{๑๔๘}วิสฺสุทฺธิ. ๒/๒๕๕ รุณฺณฺติ

*ที. มหา. ๑๐/๕๔/๑๒๖

อด มหาโพธิปลงกฏฐาเน อุทกปิฏฐเฐ อุปปลั นินัน^{๑๕๐} วย ปรวี
 สณฺฐาติ ๑ มหาโพธิปลงกฏเทโส ทิ วินสฺฐสมาเน โลเก ปจฺจนา วินสฺฐติ^{๑๕๑} ๑
 สณฺฐรหฺมาเน ปฺรณฺมํ สณฺฐรหฺติ ๑ กตฺถง ปุทฺทพินฺนิตฺถํ หุตฺวา เอโก ปทฺมินฺนิจฺจ
 อุปฺปชฺชติ ๑ กสฺส สเจ กสฺมึ กปฺเป พุทฺโธ นิตฺถุติสฺสติ^{๑๕๒} ปฺปญฺญํ อุปฺปชฺชติ โน
 เจ น อุปฺปชฺชติ ๑ อุปฺปชฺชมานญฺง สเจ เอโก พุทฺโธ นิตฺถุติสฺสติ เอกํ
 อุปฺปชฺชติ ๑ สเจ เทว กโย จตุทฺทาโร ปญฺจพฺพชฺชา นิตฺถุติสฺสณฺติ ปญฺจปฺปญฺยานิ
 อุปฺปชฺชณฺติ ๑ ทานิ จ โช เอกสฺมึ เขว นาเท กณฺณิกพทฺชานิ หุตฺวา สุตฺทวาวา-
 พฺรหฺมโน อายาม มารีสา ปุทฺทพินฺนิตฺถํ ปสฺสูสามาติ^{๑๕๓} มหาโพธิปลงกฏฐานํ
 อากจฺจนฺติ ๑ พุทฺชานํ อนิตฺถุติสฺสกปฺเป ปฺปญฺญํ น โหติ ๑ เท อุปฺปญฺจํ กจฺฉ
 ทิสฺวา อมฺชกาโร วท โภ โลโก ภวิสฺสติ มตฺตสฺสทฺตา อปฺปาเย ปฺปเรสฺสณฺติ^{๑๕๔}
 สเทวทานํ ๑ พฺรหฺมโลกา สฺสญฺญา ภวิสฺสณฺติ^{๑๕๕} อนตฺตมฺนา โหนฺติ ๑ ปฺปญฺจิกกาเล
 ปน ปฺปญฺญํ ทิสฺวา สทฺทพญฺญโพธิสฺสทฺเตสฺสุ มาตฺตจฺฉนฺติ โลกกมฺมเตสฺสุ นิกฺขมฺมเตสฺสุ
 สมฺพทฺชณฺเตสฺสุ ขมฺมจกฺกํ ปวตฺตณฺเตสฺสุ ยมกปฺปฏฺหาริยํ^{๑๕๖} กโรนฺเตสฺสุ เทโวโรหนฺเตสฺสุ
 อายสฺสงฺขาริ โอสชฺชนฺเตสฺสุ^{๑๕๗} ปรีนิตฺถุติสฺสณฺติ หสฺสทฺสจกฺกวาพกมฺปนาทินิ ปฏฺหาริ-
 ยานิ ทกฺขิตฺถุติสฺสสมาติ วา จตุทฺทาโร อปฺปาเย ปรีนิตฺถุติสฺสณฺติ ๑ สเทวโลกา

- ๑๕๐ท. นินัน
- ๑๕๑ท. วินสฺฐติ
- ๑๕๒ท. นิตฺถุติ
- ๑๕๓ร. ปสฺสูสามาติ
- ๑๕๔ท., ร. ปรีสฺสณฺติ
- ๑๕๕ท. ภานฺติ
- ๑๕๖ท. ยมกปฏฺหาริยํ
- ๑๕๗ร. โอสชฺชนฺเตสฺสุ

นพพรหมโลกา ปริปุเรตสนุติ จ อตุมนนา^{๑๔๔} อุทาน์ อุทานนุติ ๑ อตุมนนา^{๑๔๕}
พรหมโลก์ คจณนุติ ๑

มชโรทกั ปริกขยั คจณมานั อูปริ ปรดิ^{๒๐๐} สมฏฐาเปติ ๑ สา
วณฺณสมฺปนฺนา เจว โหติ คณฺชรสสมฺปนฺนา จ ๑ นิรุตทปายาสสฺส อูปริปรฺวลิ วีย ๑
ททา จ อากสฺสรพรหมโลกเ ปรมทราภินิพฺพททา สตุทา อายุกฺขบา วา ปุณฺณกฺขบา
วา ทโต จวิทฺวา วา อิช อูปรฺพฺทสนุติ ๑ เท โหนฺติ สยฺปภา อนฺตลิกฺขจฺรา ๑
เท *อฺกคณฺณสุทฺเต วุทฺทนฺเยเนว^{๒๐๑} ทิ รสปรดิ^{๒๐๒} สายิตฺวา ทณฺหาภิกฺกา อาลุมฺป-
การกั ปริกฺขยิตฺตุ อูปรฺกณฺนุติ ๑ อถ เนลลํ สยฺปภา^{๒๐๓} อนฺตรชยติ ๑ อนฺชกาโร
โหติ ๑ เท^{๒๐๔} อนฺชการั ทิสฺวา ภายนุติ ๑ ทโต เนลลํ ภยํ นาเสทฺวา สฺรภาวํ
ชนฺยนฺตึ ปริปุณฺณปณฺณาสโยชนํ สฺริยมณฺฑลํ ปาทฺกฺวาติ ๑ เท ทํ ทิสฺวา อาโลกั
ปฏิลภฺยทาติ หนฺนฺรทฺฐฺรา ทฺทฺวา อมฺหากั ภิกฺทานํ ภยํ นาเสทฺวา สฺรภาวํ ชนฺยนฺโต
อฺจฺฉริโต ทสมฺมา สฺริโย โหตุติ สฺริโยเทวสฺส นามํ กโรนฺติ ๑ อถ สฺริเย^{๒๐๕}
ทิวสํ อาโลกั กทฺวา อตฺถจฺกเต ยมฺปิ อาโลกั ลภฺยทา โสปิ โน หนฺนฺโรติ
ปุน ภิกฺตา โหนฺติ ๑ อถ เนลลํ เอวํ โหติ สาชฺ วทสฺส สเจ อณฺณิ อาโลกั^{๒๐๖}
ลภฺยยามาติ เทลลํ จิตฺกํ ญฺทฺวา วีย เอกฺกณฺณปณฺณาสโยชนํ จนฺทมนฺฑลํ ปาทฺกฺวาติ ๑

- ๑๔๔ ร. อตุมนัน
 - ๑๔๕ ร. อตุมนโน
 - ๒๐๐ ท., ร. ปรดิ
 - ๒๐๑ ท., ร. อุกฺทนฺเยเน
 - ๒๐๒ ท. อาลุมฺปการณ
 - ๒๐๓ ร. สยฺปภา
 - ๒๐๔ ท. ไม้มี เท
 - ๒๐๕ ท., พ. สฺริโย
 - ๒๐๖ ร. อาโลกา
- ที.ปา. ๑๑/๖๑/๔๔

กฤษณาโน มณฑุฎราเน ปาทุกวาทิ^{๒๑๔} ๗ ททา จตุททาโร ทีปา เอกปุปหาเว
โอภาสชาตา โหนุติ ๗ ปุทพิเทโท ๑ ชมพูทีโป ๑ สุริยาโลเกน^{๒๑๕} ๗
อปรโคชานโน ๑ อุตฺตรกฤษฺ ๑ จนุทาโลเกน ๗ เอวํ วิวญญูฎรายี อัย อสงฺเขย-
ยากปฺปาหิมิ ๗

สพฺพปฺรณํ ทวาทสฺส มาเสสฺส จิตฺรมาโส^{๒๑๖} ปญฺญาติ ๗ คีสุ อุตฺต
คิมฺหอุตุ ๗ ฉสุ วา ปน อุตฺต วสุสานอุตุ ๗ ทวาทสฺส สํจฺจนเรสฺส จิตฺรสํจฺจนโร
ปฺรณํ ปญฺญาติ ๗ สาสเน หิ ฉคฺคฺคณฺโณปฺนฺณมฺโห ปรี ยาว จิตฺตปฺนฺณมฺหิ ๗ เอโก
จิตฺรมาโส ๗ คโต ปรี ยาว วิสาขปฺนฺณมฺหิ^{๒๑๗} เอโก วิสาขมาโสติ ๗ เอวํ
ปฺนฺณมฺหิวเสน มาสปริจฺเจโท ๗ ฉคฺคฺคณฺโณปฺนฺณมฺโห ปรี ยาว อาสาฬหปฺนฺณมฺหิ คิมฺหอุตุ ๗
คโต ปรี ยาว กตฺติกปฺนฺณมฺหิ วสุสาโน^{๒๑๘} ๗ คโต ปรี ยาว ฉคฺคฺคณฺโณปฺนฺณมฺหิ
เหมนฺนุคอุตุ ๗ เอวํ จตุททาโร จตุททาโร มาสา เอเกโก อุตุ ๗ ฉคฺคฺคณฺโณปฺนฺณมฺโห
วา ปรี ยาว วิสาขปฺนฺณมฺหิ วสุสนฺโห อุตุ ๗ คโต ปรี ยาว อาสาฬหปฺนฺณมฺหิ
คิมฺหอุตุ ๗ คโต ปรี ยาว โปฏฺฐราหปฺนฺณมฺหิ^{๒๑๙} วสุสาโน อุตุ ๗ คโต ปรี
กตฺติกปฺนฺณมฺหิ สรโห อุตุ ๗ คโต ปรี ยาว ปุสฺสปฺนฺณมฺหิ เหมนฺนุค อุตุ ๗ คโต
ปรี ฉคฺคฺคณฺโณปฺนฺณมฺหิ มิกสิโร อุตุ ๗ เอวฺมฺจ เทว เทว มาสา เอโก อุตุ
ปฺนฺณมฺหิวเสน อุตุปริจฺเจโท ๗ อัย จนุทสุริยานํ^{๒๒๐} ปฺรณฺนปฺปคฺติทิวสํ อุปาทาย สาสเน
โวหาโร ๗ โลภิกยา ปน ททา ปฺรณฺนกาลิกสุริยสุส อชฺราสีสุ คมนํ อุปาทาย

๒๑๔. ปาทุกวาทิ
๒๑๕. สุริโย โลเกน
๒๑๖. จิตฺรมาโน
๒๑๗. วิสาขปฺนฺณมฺหิ
๒๑๘. อสุสาโน, ร. วสาโน
๒๑๙. โปฏฺฐราหํ ปฺนฺณมฺหิ
๒๒๐. จนุทิมสุริยานํ

สุขุมภาเวน นิสฺสนุทา สุขุมภาเวน รสหรณินฺชนเมว โทหนฺติ^{๒๒๙} ๗ โอทนฺ^{๒๒๘} ปน
 ปริกฤษฺชนฺโต รสํ วทฺชนฺโต วทฺถุโน โอทพริกภาเวน นิสฺสนุทํ วิสฺสนฺชนฺโต ปสฺสวํ
 กสฺญจ^{๒๒๘} อฺปฺปาเทติ ๗ เทน เนสํ นิกฺขมนทฺวาร^{๒๓๐} นิสฺสนฺชานฺนฺติ ๗ ปุทฺทเวสุ
 ปุริสฺสฺส ปุริสฺภาโว อิตฺถิยา จ อิตฺถิภาโว ปาทฺถวติ ๗ พุทฺทปฺปทฺติโต นิ
 ปุริมทฺทภาเวสุ ปวทฺทอฺปจารชฺฌานานฺนฺภาเวน ยาว สทฺทสนฺนฺคาเน กามราควิกฺขมฺภนา-
 เวโค น วุปฺสมฺมตี^{๒๓๑} น ทาว พหฺลกามราคูปนิสฺสฺยานิ อิตฺถิปุริสฺสินฺทฺริยานิ
 ปาทฺถวณฺติ ๗ ยทา ปนฺสฺส วิจฺฉินฺนฺตาย พหฺลกามราโค ลทฺทชาวสฺวโร^{๒๓๒} โทติ
 ททา ทฺทูปนิสฺสฺยานิ ทานิ สทฺทสนฺนฺทานานํ อตฺถทภาเว ปาทฺถวณฺติ ๗ ทฺทฺร สฺทํ
 อิตฺถิ จ ปุริสํ ปุริสํ จ อิตฺถิ อติเวสํ อฺปนฺนฺชฺฌายติ ๗ เทสํ อติเวสํ
 อฺปนฺนฺชฺฌายนปฺจฺจยา กามปรีทํ โท อฺปฺชฺชติ ๗ ทโต เมถุนํ ฆมฺมํ ปฏฺิเสวณฺติ ๗ เท
 อสทฺทฆมฺมปฏฺิเสวนปฺจฺจยา วิญฺญฺติ ทรนฺนิยมาณา ปิ โปถิยมาณา ทสฺส อสทฺทฆมฺมสฺส
 ปฏฺิจฺฉาทนเนทฺ อคารานิ กโรนฺติ ๗ เท อคารํ อทฺทาวสมานา อนฺนุกฺกเมน
 อญฺญทฺรสฺส อลสฺสชาติกสฺส สทฺทสฺส อนฺนฺเสวณฺติ ๗ ทิฏฺฐานฺนฺคฺติ อวชฺชนฺต^{๒๓๓} สฺนฺนิชฺ
 กโรนฺติ ๗ ทโต ปฏฺุติ กโณปิ ญฺโสปิ ทณฺทลํ ปรีโยนทฺชนฺติ^{๒๓๔} ลายิตฺถฺฐานฺนฺปิ
 น ปฏฺิรฺรหฺติ ๗

เท สฺนฺนิปตฺติทฺวา อนฺนฺทฺถนฺนฺติ ปาปกา วท โภ ฆมฺมา สทฺเท ปาทฺถุตา ๗

๒๒๙ พ. โทติ

๒๒๘ ทฺทณฺนํ เป็น โอทโน แต่ควรจะเป็น โอทนํ เป็นกรรมของ ปริกฤษฺชนฺโต

๒๒๘ ร. กรีสญจ

๒๓๐ พ. นิกฺขมทฺวาร

๒๓๑ พ. วุปฺสมฺมตี

๒๓๒ ร. ลทฺทชาวสโร

๒๓๓ พ. อวชฺชนฺต

๒๓๔ พ. ปรีโยนทฺชนฺติ

รุจจติ ๑ สมุปตฺติกรรมหาเมชโต^{๒๕๓} ยาว จนฺติมสฺริยปาทุภาโว ๑ อิทํ ตตฺติยมสงฺเขยฺยํ
 วิวฏฺโฏติ รุจจติ ๑ จนฺติมสฺริยปาทุภาวโต ยาว ปฺน กปฺปวินาสกฺกมหาเมโส ๑ อิทํ
 จตฺตมสงฺเขยฺยํ วิวฏฺฏฐาปิติ รุจจติ ๑ อิมานิ จตฺตตาริ อสงฺเขยฺยานิ เอโก^{๒๕๔}
 มหากปฺโป โทติ ๑ เอวํ ทาว อคฺคินา วินาโส จ สมนฺรหนฺนฺจ เวทิตฺตํ ๑
 เอโก ยสฺมิ ปน สมเข กปฺโป อุตฺเทน นสฺสติ ๑ อาทิตฺโต ว กปฺปวินาสกฺกมหา-
 เมโส อฏฺฐทิตฺวาติ ปุพฺเพ วุตฺตคนฺเยน วิตฺตดาเรทฺตํ ๑

อยํ ปน วินาโส ยตา ตตฺตอ ทฺติโย สฺริโย เอวมปิ กปฺปวินาสโก
 ชารุทกฺกมหาเมโส^{๒๕๕} อฏฺฐทิตฺ ๑ โส อาทิตฺโต สฺชวมสฺชวม^{๒๕๖} วสฺสนฺโต อนุกฺกเมน
 ทาลสาถกฺกชนชาติปฺปมาณาติ มหาชารานิ โภจฺจิสทสฺสจกฺกวาฟานิ ปุเรนฺโต วสฺสติ ๑
 ชารุทเกน ญฺจฺจฺรา ญฺจฺจฺรา ปถวีปพฺพทาทโย อุตฺเท ปกฺขิตฺตโณสจฺจชรา วิย
 วิลยฺนฺติ^{๒๕๗} อุกฺกํ สมนฺตฺโต วาเตน ชาริตฺติ ปถวีเทญฺจฺจฺรณฺตฺโต ๑ ปกฺขิตฺติ ยาว
 ทฺติยชฺชวณฺณํ^{๒๕๘} อุกฺกํ คณฺหาติ ๑ ตตฺตอ ปริตฺตทากอปฺปมาณาภลาถสฺสรทิตฺติ ทโย เอเต
 พุรฺหมโลกา วิลียาเปทฺวา ตตฺติยชฺชวณฺณํ อาหจฺจ ทิฏฺฐติ ๑ เอวํ ปถวีสนฺชารกํ
 อุกฺกํ อุตฺทสนฺชารกํ วายุกฺกชนฺชฺนฺติ ๑ ยาว ทฺติยชฺชวณฺณํ อนวเสสโต วินาเสทฺวา
 สพฺพตฺตอ สยเมว เอกชนฺณํ ทิฏฺฐติ ๑ ทํ ยาว อณฺมคฺคณฺปิ^{๒๕๙} สงฺชารกํ อตฺติ
 ทาว น วุปฺสมฺมตฺติ ๑ อุตฺทกานคฺค^{๒๖๐} ปน สพฺพสงฺชารกํ วิลียาเปทฺวา สทสา

๒๕๓ร. สมุปตฺติมหาเมชโต

๒๕๔ท., พ. ไม่มี เอโก

๒๕๕พ. ชารุทกา มหาเมโส

๒๕๖ท. สฺชวมสฺชวม

๒๕๗ท. วิลยฺนฺติ

๒๕๘ท., ร. ทฺติยชฺชวณฺณํ

๒๕๙พ. อณฺมคฺคณฺปิ

๒๖๐ท., พ. อุตฺทกานคฺค

รูปสมมุติ^{๒๖๑} อนุตรฐานัน คจุนทิ ๗ เหฏฐา อากาเสน สห อูปริ อากาโส เอโก โหติ มนุษกาโรติ สหุหิ วุคฺคสทิสฺส ๗ เกวลํ ปนิช อากสูสรพฺพหฺมโลกํ อาทิ กทฺวา โลโก^{๒๖๒} ปาทุภาวติ ๗ สุกกิมฺหโต จ จวิตฺวา อากสูสรภูฏานาทีสุ สกฺคา นิตฺตทฺตฺนุติ ๗

ตคฺคฺท กปฺปวินาสกฺกมหาเมฆโต ยาว กปฺปวินาสชาเรทฺทกฺุเจโท อิทฺเมกํ อสงฺเขยฺย^{๒๖๓} ๗ ชาเรทฺทกฺุเจโท ยาว สมฺปคฺคฺติมหาเมโธ อิทํ ทฺคฺคฺติมสงฺเขยฺยํ ๗ สมฺปคฺคฺติ มหาเมฆโต ยาว จฺนุติมฺสฺริยปาทุภาโว ๗ อิทํ ทฺคฺคฺติมสงฺเขยฺยํ ๗ อิมานิ จคฺคฺตาริ อสงฺเขยฺยานิ เอโก มหากปฺโป โหติ ๗ เอวํ อุตฺเทน วินาโส จ สญฺญหฺมตฺตฺจ เวทิตฺพฺหํ ๗ ยสฺมิ สมฺเย กปฺโป วาเตน วินาสฺติ ๗ อาทิโต ว กปฺปวินาสกฺกมหาเมโธ อฏฺฐทฺทิตฺวาติ ปุพฺเพ วุคฺคฺนเยเนว วิคฺคฺตาเรทฺทหํ ๗ อยํ ปน วิเสโส ยดา ตคฺคฺท ทฺคฺคฺโย สฺริโย ๗ เอวมฺช กปฺปวินาสนฺตํ วาโต สมฺภูฏาติ ๗ โส ปฺรณํ กฺุสฺรํ อฏฺฐาเปติ ๗ ตโต ปถวิคฺคฺคํ สญฺหฺรํ สฺซุณฺวาสิกํ กฺุสฺวาสิกํ สกฺขรปาสาพาทยติ ยาว ภูฏาการมฺคฺเต ปาสาเฆ วา วิสมฺภูฏาเน^{๒๖๔} ฐิตฺมหารุกฺุเชสุ จ อฏฺฐาเปติ ๗ เต ปถวิทฺโต นภฺมคฺคฺคฺตา น^{๒๖๕} ปฺน ปตฺนุติ ๗ ตคฺคฺเดว จุณฺณวิจฺจฺณา หุคฺวา อภาวํ คจฺจฺนุติ ๗

ยदानุกฺกเมน^{๒๖๖} เหฏฐา มหาปถวียา วาโต^{๒๖๗} สมฺภูฏทิตฺวา ปถวิ ปรีวทฺเตทฺวา อฺุหฺมํ มฺลํ กทฺวา อากาเส ชิปติ ๗ โยชนสคฺปฺปมาณาปิ ปถวิปฺปเทศา

๒๖๑ ร. รูปสมมติ
๒๖๒ ท. โลกา
๒๖๓ พ. อิทเมกสงฺเขยฺยํ
๒๖๔ ท., พ. วิสมฺภูฏาเน
๒๖๕ ร. ไมมี น
๒๖๖ ร. อฏฺฐานุกฺกเมน
๒๖๗ ท. วาเต

ทวิโยชนติโยชนจตุโยชนปญฺจโยชน ๑ เปฯ สทปฺปมาณานิ ภิชฺชิตฺวา วาทเวคฺคกฺกิตฺตา
 อากาเสเยว จุณฺณวิจุณฺณา หุทฺธา อภาวํ คจฺจนฺตฺติ ๑ มหาปถวิปริวตฺตเนเนว^{๒๖๔}
 ปริวตฺตํ จกฺกฺวาหปฺพทมนฺนิ สีเนรฺปฺพทมนฺนิ วาโต อุกฺกชิปิตฺวา อากาเส ชิปิตฺ^{๒๖๕} ๑
 เท อญฺญมญฺญํ สมากฺขทฺวา^{๒๖๖} จุณฺณวิจุณฺณา หุทฺธา วินสฺสนฺตฺติ ๑ เอเตเนว
 อฺปาเยน ญฺมฺมจฺจวิมานานิ ๑ อากาสญฺจวิมานานิ ๑ วินาเสนฺโต ฉกามาจฺร-
 เหวโลเก วินาเสทฺวา โภจฺจิสฺสทสฺสจกฺกฺวาหิ วินาเสติ ๑ ทตฺถ จกฺกฺวาหิ
 จกฺกฺวาเพหิ ๑ ทิมนฺนุตา^{๒๖๗} ทิมนฺนุเตหิ ๑ สีเนรฺ สีเนรฺหิ อญฺญมญฺญํ สมากฺขทฺวา
 จุณฺณวิจุณฺณา หุทฺธา วินสฺสนฺตฺติ ๑ ปถวิโต ยาว ทตฺติยชฺฌานญฺมิ วาโต คณฺหาติ ๑
 ทตฺถ ปริวตฺตสฺสอฺปฺปมาณสฺสจกฺกฺกณฺหา ทโย เอเต พุทฺทมฺโลเก วินาเสทฺวา เวทฺปนฺนโล
 อหจฺจ ทิฏฺฐติ ๑ เอวํ ปถวิสนฺขารกํ อุกฺกํ ทํ สนฺขารกํ วาทนฺตฺติ ๑
 สทฺทสงฺขารคคํ วินาเสทฺวา อวญฺจฺรานสฺส การณาภาวโต สยมนฺนิ วินสฺสนฺตฺติ ๑ เญจฺรา
 อากาเสน สห อฺปฺริ อากาโส เอโก โหติ มนฺนุชกาโรติ สทฺทํ วุทฺทสฺสทิสํ ๑
 เอกุทฺ ปน สจกฺกณฺนพฺพทฺมโลกํ อาทิ^{๒๖๘} กทฺวา โลโก ปาทฺกฺวาติ ๑ เวทฺปนฺนโล
 จวิตฺวา สจกฺกณฺนพฺพทฺมโลกํ สทฺทา นิพฺพทฺตฺนฺตฺติ ๑

ทตฺถ กปฺปมฺหาวินาสกฺกมาเมชฺโช ยาว กปฺปวินาสกฺกวาทฺตฺตฺตฺตฺต
 อิทฺเมกมฺสงฺเขยฺยํ ๑ วาทฺต
 ทโค ยาว จนฺทิมฺสฺริยปาทฺกฺวาโว^{๒๖๙} อิทํ ทตฺติยมฺสงฺเขยฺยํ ทโค ยาว ปน
 กปฺปวินาสกฺกมาเมชฺโช อิทํ จกฺกฺกมฺสงฺเขยฺยํ ๑ อิมานิ จกฺกฺกาทิ อสงฺเขยฺยานิ เอโก

^{๒๖๔}ร. มหาปถวิยาปริวตฺตเนเนว

^{๒๖๕}ร. ชิปเต

^{๒๖๖}วิสุทฺธิ. ๒/๒๖๕ อภินฺนุทฺวา, ท. คนฺทฺวา

^{๒๖๗}ท. ทิมนฺนุโต

^{๒๖๘}ร. อาทิ

^{๒๖๙}ท. จนฺทิมฺสฺริยสฺส ปาทฺกฺวาโว

เบญจเขน สกเค อุปบุษนุติ ๓ กสุมา^{๒๔๑} เกล้ หิ อโห วก อญญะสั สกทานั
 เอวรุโป โรโค น ภเวยยาติ เมตฺตจิจฺจํ อุปบุษนุติ ๓ เอวํ คิวินเณ
 อนุตรกุปฺเปน ยถารหิ จตุสฺสฏฺฐิขตฺตํ วิวญฺญูธฺรายีอสงฺเขยฺยกุปฺเป โลโก วินาสโ
 โหติ ๓ ปฺรุมกปฺปิกานํ หิ มนุสฺसानํ อายุ อสงฺเขยฺยํ ๓ กํ อกฺกุสลาณํ ฃมฺมานํ
 สฺมาทานเหตฺตํ อนุกฺกเมเนน ปฺริหายมฺมานํ ทสฺวสฺสกาเล ทิฏฺฐติ ๓ ททา วุคฺคปฺปกาเรสุ
 อนุตรกุปฺเปสุ อญฺญตฺโร เอโก อนุตรกุปฺโป โหติ ๓ ปฺนํ กํ อายุ กุสลาณํ
 ฃมฺมานํ สฺมาทานเหตฺตํ วุคฺคปฺปมาณํ อสงฺเขยฺยํ หุตฺวา ปฺนํ ทโศ อนุกฺกเมเน
 ปฺริหายมฺมานํ^{๒๔๒} ทสฺวสฺสกาเล ทิฏฺฐติ ๓ ททา จ เอโก อนุตรกุปฺโป โหติ ๓
 อิมินา นเยเน สจฺจวญฺญกุปฺปํ อปฺปทฺวา^{๒๔๓} อนุตรา ว จตุสฺสฏฺฐิ อนุตรกุปฺปา โหนฺตฺติ
 เวทิตฺทํ ๓ เอวํ วิวญฺญูธฺรายีอสงฺเขยฺยกุปฺเป จตุสฺสฏฺฐิ อนุตรกุปฺปสงฺคโห ๓ วิสฺติ
 อนุตรกุปฺปสงฺคโหติ เกจฺ^{๒๔๐} ๓ อิตเร ทโย^{๒๔๑} กาลโต เตน สมปฺปมาณา ว ๓
 กสุมา ปน มนุสฺसानํ อายุปฺปมาณสฺส หายนวฑฺฒนํ โหตฺติ ๓ อุกฺกุโชน-
 สมปฺตฺติวิปฺตฺติโต^{๒๔๒} ๓ อุกฺกุโชนวเสน หิ อายุ หายติปิ วฑฺฒติปิ ๓ ทตฺถ ยทา
 ราชาโน อฃมฺมิกา โหนฺติ ๓ ททา^{๒๔๓} อูปราชาโน เสนาปฺติเสฏฺฐิ สกฺลนคฺร
 สกฺลสฺสฏฺฐิ อฃมฺมิกา ว โหนฺติ ๓ อถ เกล้ อารกฺขเหวตา^{๒๔๔} ทาสี มิตฺถา
 ญฺมา เหวตา ๓ ทาสี มิตฺถา อากาสฏฺฐกฺเหวตา ๓ ทาสี มิตฺถา อญฺหวลาหกา

-
- ๒๔๑ ร. กสุมา
 - ๒๔๒ พ. ปฺริหารมฺมานํ
 - ๒๔๓ พ. อปฺปทฺวา
 - ๒๔๐ พ. โกจิ
 - ๒๔๑ พ. ทโร
 - ๒๔๒ พ. อุกฺกุโชนสมปฺตฺติวิปฺตฺติโต, ร. อุกฺกุโชนสมปฺตฺติโต
 - ๒๔๓ พ. ทโศ
 - ๒๔๔ ร. อารกฺขเหวตา

เจว โหนฺติ อปฺปายุกา จ ๑ เอวํ ทาว อุกฺโขชนวเสน อายุ หายติ ๑
 ยทา ปน ราชานํ ฌมฺมิกา โหนฺติ ๑ ททา อปรราชาโนปิ ฌมฺมิกา
 โหนฺตฺติ ปริมนเยน ยาว พุทฺธมฺโลกา สทฺทเพปิ ฌมฺมิกา โหนฺติ ๑ เศลํ ฌมฺมิกคฺคา
 สมํ จนฺทิมสฺริยา ปริหรนฺติ^{๒๔๒} ๑ ยถามคฺคเณ วาโต วายติ ๑ อากาสนฺนฺทวิมา
 นานิ น โชภติ ๑ เศลํ อุกฺโขภา เทวตานิ กิฬนฺตฺตาย จิตฺตานิ^{๒๔๓} นมฺนฺติ ๑
 เอวํ กาลเณ อุกฺ สมนฺชชติ ๑ เทโว สมนฺมา วสสติ วปฺปกาลโต ปฏฺฐาย
 สสฺसानํ อุกฺการํ กโรนฺโต กาลเณ วสสติ อากาเล วิคจฺฉนฺติ ๑ เตน ปรถวิ
 โอชาสมฺปนฺนา โหติ ๑ อาหาเรสฺสุ วา เศลมชฺชณฺณคฺคาทิสฺสุ วา โอสเชสฺสุ โอชา
 โหติ ๑ สสฺसानิ สมปาگانิ^{๒๔๔} สุกฺขนฺยานิ สฺวณฺณานิ สฺรฺสานิ โอชวฺนฺตานิ
 โหนฺติ^{๒๔๕} ๑ เตนํ สมนฺพทานโกชนํ ปริกฺขตฺตมฺปิ สมนฺมา ปริปากํ คจฺฉนฺติ ๑ อฺปนฺนเ
 โรเค โอชวฺนฺตานิ โอสชานิ วุสฺสเมทํ สกฺโขนฺติ ๑ เตน สทฺทคา อโรคา^{๒๔๖}
 ทิฆายุกา โหนฺติ เอวํ อุกฺโขชนวเสน อายุ วชฺชตฺติ ๑
 เอวํ โอภาสโลกสฺส วินาสํ จ สมนฺรหฺนฺตฺตมฺจ ญฺจฺวา ปน จกฺกฺวาพาทีนํ
 อายามวิทฺถารทฺปิทกฺกถาปิ * วิสฺสุทฺธิมคฺคคาทิสฺสุ วุทฺถกนเยน เวทิกพฺพา ๑ วุทฺถํ นํ

^{๒๔๒}ท. ปฺริหารนฺติ

^{๒๔๓}ท., พ. ไม่มี จิตฺตานิ

^{๒๔๔}ร. สมปาگانิ

^{๒๔๕}ท., พ. ไม่มี โหนฺติ

^{๒๔๖}ร. อโรโค

* วิสฺสุทฺธิ. ๑/๒๖๓

... ทถาเนสฺส เอกจกฺกฺวาที อายามโต จ วิทฺถารโต จ โยชนานํ
 ทวาทสสทสฺสฺสานิ จตฺททิสฺสททานิ จ ปญฺญาสมฺมจ โยชนานานิ ปริกฺขเชปโต
 ปน

สทฺทํ สทฺทสฺสฺสานิ

นคฺคทิสฺส ปริมนฺตลํ

ทสฺสฺสเจว สทฺสฺสานิ

อชฺชทฺททานิ สทฺทานิ จ ๑ .

จกกวาห่าน อายามโต ๑ เป ๑ โลกชาติ^{๒๕๗} มย ฐิตาติ ๑ ทตถ สิเนร
ปพพตราชา จกกวาห่มชูเฒ รทณยสิสลา ปตวิย ฃมมาราน อธิกรณีมูลสมฐราเนติ^{๒๕๘}
ทีติ ฎฎเฑติ อสุรกวานสุส โอกาส ฑทวาท ปกฏฐิต ๑ จตุรราสีทิสหฐสถาน มหาสมุทเท
อชฎไคคาฬุโท ๑ ทตทกเมว ๑ มหาสมุททปิฎฐิต^{๒๕๙} อากาสอชฎคโต^{๓๐๐} อายามวิฑู-
ถารโต ทตทกปปมาโผ เอว ๑

*ฎฐิต ฑเท ฑควทา สิเนร ฑิฑชเว ปพพตราชา จตุรราสีทิสหฐสถาน
อายกเมน ๑ จตุรราสีทิสหฐสถาน วิฑูถาเรน^{๓๐๑} ๑ จตุรราสีทิสหฐสถาน มหาสมุท
อชฎไคคาฬุโท ๑ จตุรราสีทิสหฐสถาน มหาสมุททา อจจุคคโตติ ๑ ปรีฑเชเปน
โยชนาน ฑูวปญญาสโยชนสทสหฐสถาน^{๓๐๒} ๑ ทตถ มทตกปเทโส อายามโต ๑
วิฑูถารโต ๑ ทสโยชนสทสหฐสถาน โส^{๓๐๓} ทวาทิสทวานนุติ สงชย ฃโต ๑ สิเนรสุส
ปาจีนปสุส ฑทมย ๑ ทฑชิตปนุส มณิมย ปจณิมปสุส ฃลิกมย ๑ **อชฎปสุส
สวณณมย ปพพทฑชิตปสุเสติ นิฑชนุตา ฑทมณิรสมิโย เอกโต ฑทวาท มหาสมุททปิฎ-
ฐเฑ ฃนุทวาท จกกวาหปพพท อานจจ ฑิฎฐนุติ ๑ ทถา ทฑชิตปจณิมปสุเสติ
นิฑชนุตา มณิฃลิกรสมิโย ปจณิมชฎรปสุเสติ นิฑชนุตา ฃลิกสวณณรสมิโยปิ ๑
อชฎรปาจีนปสุเสติ นิฑชนุตา สวณณรชทรสมิโยปิ ฑูว ฑูว เอกโต ฑทวาท
มหาสมุททปิฎฐเฑ ฃนุทวาท จกกวาหปพพท อานจจ ฑิฎฐนุติ ๑ ทาส ฑสมิน

^{๒๕๗}ท., พ. โลกชาติ

^{๒๕๘}ร. อธิกรณ ี มูลสมฐราเนติ

^{๒๕๙}ร. มหาสมุทท ปิฎฐิต

^{๓๐๐}ท. อายามอชฎคโต

^{๓๐๑}ท. วจูถาเรน

^{๓๐๒}ร. ฑูวปญญาสโยชนสททานิ

^{๓๐๓}ท., พ. โย

*อจ. สทตทก. ๒๓/๖๒/๑๐๒

**สา.ป. ๒/๑๕๘

อนุกเรศ ราชปริชญ์เฉวเสณ จตุทวาร มหาสมุททา นาม โทษุฑ ๗ ยุกนุชรา-
ทโย^{๓๐๔} สตุทปพททา สิเนรุ ปริกชิพิทวา ทิฏฐนุติ ยดากมฺ เหญฐา จ อุปริ จ
พหลทเต สิเนรุอาทินิ อุปุทฺษปฺทษปฺมาณา ยดา มหาสมุทโท^{๓๐๕} ยาว จกฺกวาทปท-
ทคฺมุลา อนุพุทฺทนิโน เอว ยาว สิเนรุปาทฺมุลาปิตี ๗ เหญฐา สิเนรุอาทินิ
อุปุทฺษปฺทษปฺมาณาปิ ยุกนุชราทโยปิ เหญฐา ปถวิยํ สุปฺปติฏฐิตาติ เวทิตพฺททา ๗

*อุทฺถํ เทตํ ภควตา มหาสมุทโท ภิกฺขเว อนุพุทฺทนิโน อนุพุทฺทโยโป
อนุพุทฺทพฺทกาโร อายคเกเนว ปปาโตติ ๗ เอเตสํ สิเนรุยุกนุชราทินิ อนุกเรศ
สิทฺนุชรสุมุททา^{๓๐๖} นาม โทษุติ เทปิ วิตุตารโต ยดากมฺ สิเนรุอาทินิ
อจฺจุคฺคสมฺปริมาณา โทษุติ**ตฺสฺมา ยุกนุชโร สิเนรุโต จตุราสีติโยชนสทฺสุธานี
ปฏิกฺกมฺมตํ ปริกชิพิทวา ฐีโต โส เหญฐา จ อุปริ จ พหลทเต จ เหวจตุ-
ทาสีตโยชนสทฺสุธานี อสิณฺชโร ยุกนุชโร ทฺวาจตุทาสีตโยชนสทฺสุธานี ปฏิกฺกมฺมตํ
ปริกชิพิทวา ฐีโต โอคาทอจฺจุคฺคมนปฺตุเลหิ^{๓๐๗} เอกวิสโยชนสทฺสุธานี^{๓๐๘} กรวิโก
อสิณฺชโร เอกวิสสทฺสุธานี ฐีโต ปฏิกฺกมฺมตํ ปริกชิพิทวา โอคาทอจฺจุคฺคมนปฺตุเลหิ
ปญฺจสทฺตุทฺรานิ ทสโยชนสทฺสุธานี สทฺสุสนโต กรวิโก ปญฺจสทฺตุทฺรานิ ทสโยชนสทฺสุธานี
ปฏิกฺกมฺมตํ ปริกชิพิทวา ฐีโต โอคาทอจฺจุคฺคมนปฺตุเลหิ อทฺตเตยฺยาชิกสทานิ
ปญฺจโยชนสทฺสุธานี เมณฺนิชโร สทฺสุสนโต^{๓๐๙} อทฺตเตยฺยาชิกสทานิ ปญฺจโยชนสทฺสุธานี

- ๓๐๔ ร. ยุกนุชราโย
- ๓๐๕ ท. สมุทโท
- ๓๐๖ ร. สิเนรุยุกนุชโร
- ๓๐๗ ท. โอคาทอจฺจุคฺคมนปฺตุเล, ร. โอคาทอจฺจุคฺคมน
- ๓๐๘ ร. เอกวิสสทฺสุโยชนานิ
- ๓๐๙ ท. สทฺสุสนโต

*อุ.อ. ๒๕/๑๑๓/๑๕๒ และ อง.อญฺฐก. ๒๓/๑๐๕/๒๐๐

**อุ.ช. ๒๕/๕๕๑/๒๒๐ และ ชาทกญฺฐกถา. ๕/๒๑๕

ปฏิภนภูมิ ปรกฤษิพิทวา โอคาทอจจุคณมนปฤเลหิ ทิวโยชนสหสุสานิ^{๓๑๐} ปญจวิสาชิกานิ
 ฉโยชนสทานิ วินคโก เหมินุชรโต ทิวโยชนสหสุสานิ ปญจวิสาชิกานิ ฉโยชนสทานิ
 ปฏิภนภูมิ ปรกฤษิพิทวา^{๓๑๑} ฐิโต ๑ โอคาทอจจุคณมนปฤเลหิ เอกโยชนสหสุส^{๓๑๒}
 ทวาหสาชิกานิ ฑิณิ โยชนสทานิ เทว ๑ คาวุกานิ^{๓๑๓} ๑ อสุสณฺณโฆ วินคกโต
 เอกโยชน ๑เปา วุกทานิ ปฏิภนภูมิ ปรกฤษิพิทวา ฐิโต ๑ โอคาทอจจุคณมนปฤเลหิ
 ฉปญญาสาชิกานิ ฉโยชนสทานิ เอกญจ คาวุกนุติ ๑

เอว โเอกจกุกวาทิ อายามโต ๑ วิถุถารโต ๑ โยชนานิ^{๓๑๔}
 ทวาหสสทสหสุสานิ จตุคตีสโยชนสทานิ ปญญาสนฺจ โยชนานิติ วุกทททา สิเนรุเว-
 มชฺชโต ปญฺญา ย สมบุตา สพุทธิสาสุ อุกทปิฏเรณ ยาว อสุสณฺณปพุททพาทิรปสุส
 โยชนานิ เทวสทสหสุสานิ ทวานวุติโยชนสหสุสานิ เอกคีสโยชนานิ เอกญจ คาวุกิ ๑
 อสุสณฺณปพุททสุส ปน พาทิรปสุสโต สมบุตา สพุทธิสาสุ อุกทปิฏเรเนว ยาว
 จกุกวาทิพพุททา ฑิณิ โยชนสทสหสุสานิ ฉนวุติโยชนสทานิ^{๓๑๕} เทนวุติโยชนานิ^{๓๑๖}
 ฑิณิ ๑ คาวุกานิ ๑ เอตถ ๑ สกฺทนฺนํ ปริงณฺทพพุททานํ จกุกวาทิพพุททสุส ๑
 พหฺลปฺปมาณํ^{๓๑๗} อวุกทสิทฺทนุติ อฏฺฐกณฺดาสุ นวุกนุติ^{๓๑๘} ทฏฺฐพฺท ๑ สิเนรุโตคิ

๓๑๐ พ., ร. เทวโยชนสหสุสานิ
 ๓๑๑ พ. ปรกฤษิพิทวา
 ๓๑๒ ร. เอก โยชน สหสุส
 ๓๑๓ พ. คาวุกานิ
 ๓๑๔ พ., ร. โยชนานิ
 ๓๑๕ พ. ฉนวุติโยชนสทานิ, พ. นวุติโยชนสทานิ
 ๓๑๖ พ. ฑิณิโยชนานิ
 ๓๑๗ ร. พหฺล ปมาณํ
 ๓๑๘ พ. นวุกนุติ

อายามวิทถารวจนเนเนว ยุกนุขราทีน จุกถวาทปพทตสฺส จ พหฺล เกสฺ อจฺจุกม-
 สมานปริมาณนุติ สิหุขเมว ๑ ทถา จุกถวาทปพทตสฺส พาทิรปฺสฺเสน ปริกฺเขปฺปมา-
 ฌมฺปิ^{๑๑๔} นยฺโต สฺวิญญฺเยยฺยทฺถา น วุฑฺฒํ ๑ อสฺสกณฺณปพทฺโต วิกฺขมฺภน
 โยชนานํ ปญฺจสทฺสทฺสฺสานิ จทฺราสีติโยชนสทฺสฺสานิ ทฺวาสฏฺฐิโยชนานิ เทว จ
 ควฺวทานิ ๑ ปริกฺเขปฺโต สทฺทฺรสทฺสทฺสฺสานิ เทวปญฺญาสทฺสฺสานิ สทฺทฺทาสีทฺทฺทฺรณฺจ
 โยชนสทฺ ๑ เทว จ ควฺวทานิ ๑ ทสฺส พหิทฺธา จทฺสฺ สมนฺุเทสฺ ทฺกฺขิณฺสมนฺุเท
 ชนฺุทฺธิโป ๑ ปฺจฺฉิมฺสมนฺุเท อปรโคยฺาโน ๑ อุตฺตรสมนฺุเท อุตฺตรกรฺ ๑ ปฺรคฺฉิมฺสมนฺุเท
 ปุทฺทวิเทโห ๑ ชนฺุทฺธิโป ทสฺสทฺสฺสโยชนโน ๑ อปรโคยฺาโน สทฺทฺสทฺสฺสโยชนโน ๑ ทถา
 ปุทฺทวิเทโห ๑ อุตฺตรกรฺ อฏฺฐสทฺสฺสโยชนโน ๑ เอเกโก เจกฺถ มหฺาทีโป
 ปญฺจสทฺปญฺจสทฺปริกฺทฺทํปปริวาริ^{๑๒๐} ๑ ชนฺุทฺธิโป สกฺกฺสณฺุรฺาโน ๑ อปรโคยฺาโน
 อหฺาสสณฺุรฺาโน ๑ ปุทฺทวิเทโห อทฺทจฺนุทสณฺุรฺาโน ๑ อุตฺตรกรฺ ปิฏฺฐสณฺุรฺาโน ๑ กํ
 กํ นิวฺาซีนํ กํ กํ ปริวาริทฺปวฺาซีนญฺจ มนฺุสฺสานํ มุชฺ ๑ กํ กํ สณฺุรฺานนุติ วทฺนุติ
 ทวฺาทิสกฺวณฺญจ อสุรฺกวณฺญจ ชนฺุทฺธิโป จ อวิจฺมฺหานิรโย จ อายามโต วิทฺถารโต
 สมปฺปมาณา ๑

อายามโต วิทฺถารโต ทสฺสทฺสฺสโยชนปริมาณเ กิร ชนฺุทฺธิเป จทฺสทฺส-
 โยชนปฺปมาโณ ปเทโส ๑ ททฺุปโกภิสทฺทฺทานํ ปญฺญกฺขเยน อทฺทเกน อชฺุโณทฺถโต^{๑๒๑}
 สมนฺุทฺโทติ สงฺขมฺ คโต ๑ ทิสทฺสฺสโยชนปฺปมาเ มนฺุสฺสา วสฺนุติ ๑ ททฺถ ชนฺุทฺธิปฺสฺส
 สารกฺุโต มชฺุฉิมฺเทโส นาม อายามโต ทิมิ โยชนสทฺทานิ ๑ วิทฺถารโต ทิยทฺทโยชน-
 สทฺทานิ ปริกฺเขปฺโต นวโยชนสทฺทานิ ๑ ยทฺถ พุทฺทปฺจเจกพุทฺธา อทฺทคฺสาวกา
 อสิทฺทิมหาสาวกา จุกถวาทคฺทิรฺาชาโน อญฺญเญจ มเหสฺกฺธา ชทฺทิตฺยพฺราทฺมณฺคทฺปติมหาสาลา

^{๑๑๔}ท., พ. ปริกฺเขปฺปมาณฺุติ

^{๑๒๐}ร. ปญฺจสทฺปญฺจสทฺปริกฺทฺทํปปริวาริ

^{๑๒๑}ทุกฉบับจะเป็น อชฺุโณทฺถโต P.T.S. หน้า ๑๒ เป็น อชฺุโณทฺโต

อุบุปฺพุชฺชบุติ ฯ กิสฺหฺสฺสโยชนปฺปมาเณ หิมวา^{๓๒๒} ปฏิกฺขิโต อุกฺกุเพชฺเชน ปญฺจโยชนสฺสติกโก
 จตุรารสํคิณฺณสฺสสฺสปฏิมฺมตฺติโก สมฺมุตโต สฺมฺมมานปญฺจสฺสคนทวิจฺจโก ฯ ยถุถ อายามวิต-
 ตาเรน เจว คมฺภีรฺทาย จ ปญฺญาสโยชน^{๓๒๓} ทิยพฺพสฺสโยชนปริมณฺฑโล^{๓๒๔}
 อโนทฺตทโท กณฺณมฺมุชฺชทโท^{๓๒๕} รตกาพฺทโท นฺทฺททโท กุณฺดาลทโท หังสฺปฺปาททโท
 มนฺหากินิสํสฺสปฺปาททโทติ สฺสทฺทมหาสฺสรา ปฏิกฺขิตา ฯ เทสุ อโนทฺตทโท สฺสทฺสสนฺนํ
 จิตฺตํ กาทฺทํ คณฺธมาทฺทํ เกลาสฺสทฺทํ อิมฺหิ ปญฺจกฺกุณฺโถ ปฏิกฺขิโต ฯ
 ทฺท สฺสทฺสสนฺนํ สฺสทฺทมฺบํ ทวิโยชนสฺสทฺทเพชฺชํ อญฺโต วุจฺจํ กากมฺขสฺสทฺทํ ทเมว
 สฺริ ปฏิจฺฉาเททฺวา ฐิตํ ฯ จิตฺตํ สฺสทฺทมฺบํ ฯ กาทฺทํ^{๓๒๖} อญฺชมฺบํ^{๓๒๗} ฯ
 คณฺธมาทฺทํ สานมฺบํ^{๓๒๘} อพฺททเร^{๓๒๙} มุคฺควณฺณํ มฺลคฺคฺโข สารคฺคฺโข^{๓๓๐} เณคฺคฺคฺโข
 ทจคฺคฺโข ปฏิกฺคฺโข รสคฺคฺโข ปตฺทคฺคฺโข ปุปฺพคฺคฺโข ผลคฺคฺโข คณฺธคฺคฺโขติ^{๓๓๑}
 อิมฺหิ ทสคฺคฺเชนฺหิ อสฺสทฺทํ นานปฺปการํ โอสถสฺสทฺทํ กาทฺทํกฺกุณฺโถปฺปสทฺทํ^{๓๓๒}
 อาทิตฺทมิว อญฺจารชฺลนฺทํ ทิณฺณทฺติ ฯ เกลาสฺสทฺทํ รทฺทมฺบํ ฯ สฺสทฺทํ สฺสทฺสสนฺน
 สฺมานุทฺทเพชฺชทฺทํ ฯ ปุณฺณโก ปญฺญาสโยชนานิ ทเมว สฺริ ปฏิจฺฉาเททฺวา

-
- ๓๒๒.ร. หิว
 - ๓๒๓.ร. ปญญาสโยชนา
 - ๓๒๔.พ. ทิยพพโยชนปริมณฑล
 - ๓๒๕.ร. กณนทโท
 - ๓๒๖.ร. กาลกฺกุณฺ
 - ๓๒๗.พ. อญฺชมฺบํ
 - ๓๒๘.พ., พ. สารมฺบํ
 - ๓๒๙.พ. อพฺททโร
 - ๓๓๐.พ. ไมมี สारคฺคฺโข
 - ๓๓๑.ร. คณฺธคฺคฺโข
 - ๓๓๒.พ., ร. กาลปฏฺทกฺกุณฺโถปฺปสทฺทํ

รัฐธานี ๗ ทานี สหุธานี เทวานุกาเวน ๑ นาคานุกาเวน ๑ อพุกุ มัญจนูตา
วสุสนุติ ๗ นทีโย ๑ เทสุ^{๓๓๓} สหุหนุติ ๗ ทัง สหุท อุก^{๓๓๔} อโนตตุตเมว
ปวิสติ ๗ จนุติมสุริยา ทกชเณ วา อุกุตเรน วา คจุนูตา ปุพทตุนเรน ทกต
โองาส กโรนุติ ๗ อุกุ คจุนูตา น กโรนุติ^{๓๓๕} ๗ เทเนวสุส^{๓๓๖} อโนตตุโคติ
สงฺฆา อุทปาติ ๗

ทกต มโนทรปทรสีธานี นิมฺมจจกจุนปานี ผลิกสทิสานี นิมฺมลุตทานี
นหानตีกุธานี สมฺปฏิกุธานี^{๓๓๗} โทนุติ ๗ เยสุ พุทฺธปุจเจกพุทฺธชเณสวา^{๓๓๘} ๑
อิหุติมฺนุไท ๑ อีสโย ๑ นหายนุติ ๗ เทวยกฺขาทโย อุกกั^{๓๓๙} กัหนุติ ๗ ทสฺส
จกฺกุส ปสฺเสสฺ สีมฺมุชฺ หตุถิมฺมุชฺ อสฺสมฺมุชฺ อสฺรมฺมุชฺ จกฺกาวี มุขานี โทนุติ ๗
เยหิ จกฺกุโส นทีโย สหุหนุติ สีมฺมุชฺเน นิกฺขนฺนทิตฺติเร สีหา พุทฺธรา โทนุติ ๗
หตุถิมฺมุชฺทิตฺติ นิกฺขนฺนทิตฺติเรสุ หตุถาทโย ๗ ปฺรตุถิมฺทิสฺโต นิกฺขนฺนทิตฺติ อโนตตุท
ติกฺกชฺคฺกั ปทกฺกชฺฉิ กตุวา อิกฺกวา ติสฺโส^{๓๔๐} นทีโย อนฺปคฺม^{๓๔๑} ปาจฺฉินฺทิมวฺนฺเตเนว
อมฺนุสฺสปถิ คนฺตฺวา มหาสมฺมุทฺ ปวิสติ ๗ ปฺจฉิมฺทิสฺโต ๑ อุกฺรทิสฺโต ๑ นิกฺขนฺนทา
นทีโยปิ ทเถว ทัง ปทกฺกชฺฉิ กตุวา ปฺจฉิมฺทิมวฺนฺเตเนว อุกฺรทิมวฺนฺเตเนว ๑

^{๓๓๓}ท. ข. เทส

^{๓๓๔}พ. สหุพุกุ

^{๓๓๕}ท., ร. กโรนุตา

^{๓๓๖}ท. เทเนว ไม่มี อสฺส

^{๓๓๗}ท. สมฺปฏิกุธานี , พ. สมฺปฏิกุธานี

^{๓๓๘}ร. ปุจเจกพุทฺธชเณสวา

^{๓๓๙}พ. อุทยานกั

^{๓๔๐}ท. จกฺกุโส

^{๓๔๑}พ. อนฺปคฺม

อมนุสสุสปลั คนุทวา มหาสมุหุท ปวีสนุติ^{๓๔๒} ๑ ทกขิมทิสโต นิกขนุคณที ปน ทํ
 ทิกขทุทํ ปทกขิมํ กทวา ทกขิเนน อชุกํ ปาสาณปิฏฐเนน สฏฐิโยชนานิ คนุทวา
 ปพทํ ปทริทวา วุฏฐาย^{๓๔๓} ปริกเซเปน ทิศาวุคปุปมาณา อุทกขารวา หุทวา
 อากาเสน สฏฐิโยชนานิ คนุทวา ทิยคคเพ นาม ปาสาณ^{๓๔๔} ปติกา ๑ ปาสาโณ
 อุทกขารวาเวเคน ภินุโน ๑ ททถ ปญญาสโยชนปุปมาณา ทิยคคพา นาม โปกขรณิ
 ซาทา ๑ ทโต โปกขรณิยา กุลํ ภินุทิตวา ปาสาณ ปวีสิตวา สฏฐิโยชนานิ
 คทา^{๓๔๕} ๑ ทโต ซนปถวี ภินุทิตวา อุมงุเคน สฏฐิโยชนานิ คนุทวา วิชุนํ นาม
 ทิรจุนานปพทํ ปทริทวา ททถคเล ปญจงคฺคิสทิสสา ปญจซารวา หุทวา ปวททนุติ^{๓๔๖} ๑
 ซา ทิกขทุทํ อโนคทุทํ ปทกขิมํ กทวา คคฏฐาเน อวารฎฐคฺคกาคิ วุจจติ ๑ อชุกํ
 ปาสาณปิฏฐเนน สฏฐิโยชนานิ คคฏฐาเน กณคฺคกาคิ^{๓๔๗} อากาเสน^{๓๔๘} สฏฐิโยชนานิ
 คคฏฐาเน อากาสคฺคกาคิ ๑ ทิยคคพปาสาณ ปญญาสโยชนโนกาเส^{๓๔๙} ฐิตา
 ทิยคคพโปกขรณิทิ ๑ กุลํ ภินุทิตวา ปาสาณ ปวีสิตวา สฏฐิโยชนานิ คคฏฐาเน
 พนคฺคกาคิ^{๓๕๐} ๑ อุมงุเคน สฏฐิโยชนานิ คคฏฐาเน อุมงุคคฺคกาคิ วุจจติ ๑
 วิชุนํ นาม ทิรจุนานปพทํ ปทริทวา ปญจซารวา หุทวา ปวททคฏฐาเน ปน คฺคกาค-

^{๓๔๒}ท., ร. ปวีสนุติ

^{๓๔๓}ท. วุฏฐายิ

^{๓๔๔}ท. ปาสาโณ

^{๓๔๕}ท., ร. คนุทวา

^{๓๔๖}ท. ปวททคิ

^{๓๔๗}ท. ทิณณคฺคกาคิ

^{๓๔๘}ร. อากาเส

^{๓๔๙}ท., พ. ปญญาสโยชนเนทิ

^{๓๕๐}ท. พนคฺคกาคิ

มุนาอจิรวคิมหิสรกฺติ ปญฺจมาสงฺขมฺ^{๓๔๑} คทา ๑ เหวเมตา ปญฺจมหานทีโย หิมวณฺฑโต
ปภาวณฺฑิตี ๑ ยาย ชมฺพฺยา อมฺ ทัโป ชมฺพฺตีโปติ วุจฺจติ ๑ สว ทัปฺสฺส อุตฺตรหิสร-
ภาเค หิมวณฺฑํ นิสฺสาบ สมฺพฺทาสฺนเน ปเทเส ปติฏฺฐิตา ๑ จกฺกวาฬปฺพฺโท ปน
วฺตุคฺคปฺปเกทํ โลกชาทํ เนมิณฺณทลสฺนฺธาเนน สมฺบฺตโต ปริกฺขิปีตฺวา ฐีโต ๑ ทสฺส
อฺพฺภนฺตเร จนฺทิมสฺริยา สีเนรฺ ปรทฺกฺขิณํ กโรนฺทา^{๓๔๒} ยฺคนฺชรรสมฺปฺปมาเฒ อากาเส
สพฺพทา จรณฺที ๑

*เทศฺ จนฺโท อนฺโตภณฺนิวิมาเน วสฺติ ๑ ทํ พหิรชเคน ปริกฺขิตฺทํ ๑ อิติ
อนฺโต จ พหิ จ อุกฺกมฺปิ สีทลเมว โหติ สฺริโย อนฺโตภณฺนิวิมาเน วสฺติ ๑
ทํ พหิณฺณเณน ปริกฺขิตฺทํ โหติ^{๓๔๓} ๑ อิติ อนฺโต จ พหิ จ อุกฺกมฺ อุกฺกมฺเมว ๑
ปฺมาณโต จนฺโท อายามวิทฺถวาทฺพฺเพทโต เอกฺกนปญฺญาสโยชโน ๑ ปริกฺกฺเขปโต คีหิ
โยชเนหิ อฺนฺทียทฺทสฺตโยชโน ๑ สฺริโย อายามวิทฺถวาทฺพฺเพทโต ปญฺญาสโยชโน ๑
ปริกฺกฺเขปโต ทียทฺทสฺตโยชโน^{๓๔๔} ๑ จนฺโท เหฏฺฐา ๑ สฺริโย อฺปริ ๑ อนฺตรา
เนสํ โยชนํ โหติ ๑ จนฺทิมสฺส เหฏฺฐิมฺนฺโต สฺริยสฺส อฺปริมฺนฺโต โยชนสฺทํ โหติ ๑
จนฺโท อฺสุทํ สณฺฑิกํ คจฺฉนฺติ ๑ ทิริยํ สีฆํ ๑ กถํ ๑ โส นิ อมาวาสยํ^{๓๔๕} สฺริเยน
สทฺธิ คจฺฉนฺโต ทิวเส ทิวเส โถกํ โถกํ โอิหิยฺนฺโต ปญฺญาสยํ อฺปฺทฺทมคฺคํ
โอิหิยติ อยมสฺส อฺสุทํ ทนฺชคามิตาย^{๓๔๖} เอกฺกมฺปิ ปิ เจ ฉมาเส กทาจิ ทกฺขิณโต
กทาจิ อุตฺตรโต ปญฺญายติ ๑ อยมสฺส ทิริยํ สีฆํ คามิตา^{๓๔๗} ๑ เบกฺกฺยฺเยน

๓๔๑. พ. ปญฺจมาสงฺขมฺ

๓๔๒. ร. กโรนฺโต

๓๔๓. ไม่มี โหติ

๓๔๔. พ. ทียทฺทโยชโน

๓๔๕. พ., พ. อมาวาสยํ

๓๔๖. พ., พ. ทนฺชคามิตา

๓๔๗. ร. คามิตาย

* ส. วิ. ๓/๖๖-๗๔

จนุหตุส ทวีสุ ปสเสสุ นกขตุทการกา คจุนนุติ กาจิ ปุโรโต ๑ กาจิ ปจุนโต
กาจิ สมิ คจุนติ ๑ จนุโท เขนุ วिय คจุนนุติ ๑ นกขตุติ อุปสงกนติ ๑

นกขตุทานิ นาม ปิฏฐิโต อากคปฏิปาฏิปฏิโลมกุกเมน อสฺสยฺไซ ภารณี
กตฺติกา โรหิณี^{๓๕๔} มิคสิโร อหฺทา ปุนพฺพสุ ปุสฺโส อสิเลสา มชา^{๓๕๕} ปุพฺพคฺकुณิ
อฺกฺุทรคฺकुณิ หตฺตา จิฑฺดา^{๓๖๐} สาคิ วิสาชา อนุราชา เขณฺฐรา มฺฐา ปุพฺพสาหฺนํ
อฺกฺุทรสาหฺนํ สวณฺ^{๓๖๑} ธนฺธิฎฺฐา^{๓๖๒} สทฺธิสฺสฺไซ ปุพฺพภทฺทปฺพา อฺกฺุทรภทฺทปฺพา เรวทฺธีจาทิ
สทฺทวิสติ นกขตุทานิ ๑ ทานิ ปน อฺกฺุคโน คมนฺนฺฐานํ อีสกฺปิ น วิชฺหนุติ ๑ กิณฺจ
สิมฺ ๑ กิณฺจ หนฺชํ ๑ กทาจิ สิมฺ ๑ กทาจิ หนฺชํ ๑ เอกุโต อิตฺโต วาคิ เอว
สทฺทคตฺติยา^{๓๖๓} อคฺนุทวา ขนฺทจกฺุเก ปฏิปาฏิยา โยจิตฺตานิ วिय สมนฺคฺมานคตฺติยา
อฺกฺุคโน วิติยา ๑ คจุนนุทานิ มณฺฑลากาเรน สีเนรฺ ปริวทฺทนุติ ๑ เทน มาสอฺกฺุ-
สํวจฺจนฺนิยโม โหติ ๑ นกขตุคฺนินฺยเมเนว ๑ ปริกณฺฑจกฺุกาเรน ทฺวาทสฺสีมาโย
ปฏินฺนิยทา^{๓๖๔} ทฺวาท สีเนรฺ ปทฺทชฺฉิ กโรนุติ ๑

ทกฺท จิฑฺรสีมา วิสาชาสีมา เขณฺฐสีมา อาสาหฺนํสีมา สวณฺสีมา โปฏฺฐ-
ปาหฺสีมา อสฺสยฺขสีมา กตฺติกสีมา มิคสิรสีมา ปุสฺสสีมา มชาสีมา คคฺकुณสีมาติ
ปจุนโต ปจุนโต อากคปฏิปาฏิยา จิฑฺรทโย ทฺวาทสฺสีมาโย โหนุติ ๑ ทกฺท ๑
นกขตุทานํ สีฆคามิตฺตยา สุริโย ทิวเส ทิวเส โอหฺยฺนุโต^{๓๖๕} มาเสน เอกิ สิมิ

๓๕๔ร. โรหิณี

๓๕๕ท. มาโซ

๓๖๐ท. จิฑฺร

๓๖๑ท. สวณฺ

๓๖๒ท. ธนฺธิฎฺฐา

๓๖๓ร. สมนฺคตฺติยา

๓๖๔ร. ปฏินฺนิยมิตา

๓๖๕ท. โอหฺยฺนุโต

สงกมทิ ๑ ปุณ มาเสน^{๓๖๖} เอกนุติ เอวํ ปจฺจโต ปจฺจโต โอิหิยนวเสน^{๓๖๗}
 สุริยสฺส สีมโต สิมํ สงกมฺนุติ โหติ ๑ ทสฺมา เอกา สีมมา มาเสน สทฺทโส
 สุริยมฺมทลํ โอิหยา อติกกมทิ ๑ อนนฺตรเมว อากจฺจมานา อปรา เอกา^{๓๖๘}
 อากจฺจติ ๑ สุริโย ทสฺสํ สีมายํ จรติ ๑ เอวํ ยาว ฅกฺกณีสีมมา สุริยสฺส
 ปฏฺิโถมกฺกเมน สีมโต สีมมาสงกมฺนํ เวทิตฺทํ ๑ ยสฺมि^{๓๖๙} สมเย สุริโย จิตฺรสีมายํ
 จรติ ๑ โส มาโส จิตฺรมาโส ๑ ยสฺมि สมเย วิสาขสีมายํ จรติ ๑ โส
 มาโส วิสาขามาโส ๑ อิมินานเยน มาสนियโม เวทิตฺทโ ๑ เอเกโก เจกฺก
 มาสสีมา ปญฺจวิสฺตีสทฺสสาชิกานิ^{๓๗๐} ทวิโยชนสทฺสทฺสสาณิ ๑ ปิณฺฑิกา ปน ปรีกฺเขเปน
 สทฺทวิสฺติโยชนสทฺสทฺสสาณิ โหณฺติ เอวํ นกฺขทฺทกคินियมิเทน ปน ทวาทสฺปรีจฺเจเท
 มาสสีมามนฺทเล สทฺทวิสฺตिया นกฺขทฺททานํ สทฺทวิสฺตिया ปรีจฺเจทา^{๓๗๑} โหณฺติ ๑
 เอเกโก สทฺสทฺสโยชนิโก ๑

ททฺร ทิ จิตฺรสีมาย อาทิมฺหิ โยชนานํ สทฺสทฺสํ อสฺสยฺชนกฺขทฺททฺส
 ฐานํ ๑ ทโต ปรี สทฺสทฺสํ ภรณินกฺขทฺททฺส ฐานํ ๑ จิตฺรสีมาย อวसाने
 ปญฺจวิสฺตีสทฺสสาณิ^{๓๗๒} ๑ วิสาขสีมาย จ อาทิมฺหิ ปญฺจสทฺทคิสทฺสสาณิ กทฺทิกานกฺขทฺ-
 ทฺส ฐานํ ๑ ทโต ปรี สทฺสทฺสํ โรหิณินกฺขทฺททฺส ฐานํ ๑ วิสาขสีมาย
 อวसाने ปญฺญาสทฺสสาณิ เขฎฺฐสีมาย อาทิมฺหิ ปญฺญาสทฺสสาณิ ทิโยชนสทฺสทฺส
 มิคสิรนกฺขทฺททฺส ฐานํ ๑ ทโต ปรี สทฺสทฺสํ อทฺทนกฺขทฺททฺส ฐานํ ๑ เขฎฺฐสีมาย

^{๓๖๖}ท. มาเส
^{๓๖๗}ท. โอิหิยนวเสน
^{๓๖๘}ท. เอโก
^{๓๖๙}ร. ยสฺมา
^{๓๗๐}ท., พ. ปญฺจวิสฺตีสทฺสสาชิกา
^{๓๗๑}ร. สทฺทวิสฺติปรีจฺเจทา
^{๓๗๒}ท. ปญฺจวิสฺสทฺสสาณิ

อวसानะ ปญจสกุกกิสหสุตฺตานิ ๑ อาสาหุสึมาญญ อาทิมฺหิ ปญจวิสทิสหสุตฺตานิ
 ทิโยชนสกสหสุตฺตํ ปุณฺหพฺสนกฺขกฺขสฺส ฐานํ ๑ ทโค ปรี สกสหสุตฺตํ ปุสฺสนกฺขกฺขสฺส
 ฐานํ ๑ ปุณฺ ทโค สกสหสุตฺตํ อสิเลสนกฺขกฺขสฺส ฐานํ ๑ สวณฺสีมาเย^{๓๑๓} อาทิมฺหิ
 โยชนสกสหสุตฺตํ มฆนกฺขกฺขสฺส ฐานํ ๑ ปุณฺ ทโค สกสหสุตฺตํ ฅกฺกณินกฺขกฺขสฺส ฐานํ ๑
 สวณฺสีมาเย อวसानะ ปญจวิสทิสหสุตฺตานิ ๑ โปฏฺฐปาหสึมาเย จ^{๓๑๔} อาทิมฺหิ
 ปญจสกุกกิสหสุตฺตานิ ทิโยชนสกสหสุตฺตํ อุกฺตรฅกฺกณินกฺขกฺขสฺส ฐานํ ๑

ทโค ปรี สกสหสุตฺตํ หกฺกณนกฺขกฺขสฺส ฐานํ ๑ โปฏฺฐปาหสึมาเย อวसानะ
 ปญญาสสหสุตฺตานิ อสฺสยฺขสึมาเย จ อาทิมฺหิ ปญญาสสสหสุตฺตานิ ทิโยชนสกสหสุตฺตํ
 จิกรนกฺขกฺขสฺส ฐานํ ๑ ทโค ปรี สกสหสุตฺตํ สาคินนกฺขกฺขสฺส ฐานํ ๑ อสฺสยฺขสึมาเย
 อวसानะ ปญจสกุกกิสหสุตฺตานิ ๑ กฺกตฺติกสึมาเย อาทิมฺหิ ปญจวิสทิสหสุตฺตานิ ทิโยชนสก-
 สหสุตฺตํ วิสาชนกฺขกฺขสฺส ฐานํ ๑ ทโค ปรี สกสหสุตฺตํ อนฺรายนกฺขกฺขสฺส ฐานํ ๑
 ปุณฺ ทโค ปรี สกสหสุตฺตํ เขฏฺฐนกฺขกฺขสฺส ฐานํ ๑ มิคสิรสีมาเย อาทิมฺหิ สกสหสุตฺตํ
 มฺจฺจนกฺขกฺขสฺส ฐานํ^{๓๑๕} ๑ ทโค ปรี สกสหสุตฺตํ ปุพฺพาสาหุหนนกฺขกฺขสฺส ฐานํ ๑
 มิคสิรสีมาเย อวसानะ ปญจวิสทิสหสุตฺตานิ ๑ ปุสฺสสีมาเย อาทิมฺหิ ปญจสกุกกิสหสุตฺตานิ
 ทิโยชนสกสหสุตฺตํ อุกฺตราสาหุหนนกฺขกฺขสฺส ฐานํ ๑ ทโค ปรี^{๓๑๖} สกสหสุตฺตํ สวณนกฺขก-
 กฺขสฺส ฐานํ ๑ ปุสฺสสีมาเย อวसानะ ปญญาสสสหสุตฺตานิ ๑ มาฆสีมาเย จ^{๓๑๗} อาทิมฺหิ
 ปญญาสสสหสุตฺตานิ ทิโยชนสกสหสุตฺตํ ฅนินฺทรนกฺขกฺขสฺส ฐานํ ๑ ทโค ปรี สกสหสุตฺตํ
 สกภิสฺสฺสนกฺขกฺขสฺส^{๓๑๘} ฐานํ ๑ มาฆสีมาเย อวसानะ ปญจสกุกกิสหสุตฺตานิ ๑ ฅกฺกณินสีมาเย

^{๓๑๓}ร. สวณฺสีมาเย
^{๓๑๔}ท. ไม่มี จ
^{๓๑๕}พ. ไม่มี ฐานํ
^{๓๑๖}ท. ไม่มี ปรี
^{๓๑๗}ท. ไม่มี จ
^{๓๑๘}ท., ร. สกภิสฺสฺสนกฺขกฺขสฺส

จ อาทิมุติ ปญจวิสกตสทสูตานิ^{๓๗๕} ทิโยชนสทสทสูตี ปุพพภททพททททสูตี ฐานิ ๗
ทโต ปรี สทสทสูตี อุตตรภททพททททสูตี ฐานิ ๗ ทโต ปรี สทสทสูตี
เรวทีนทททสูตี ฐานนุติ ๗ สททวิสกติ นทททททานิ อจลฎฐานานิ หุทฺวา มาสนิมม
กโรนุติ เยว สีเนรุ ปรีททททานิ เวทิตทท ๗

คตฺถ จ จนุโท จิตฺรมาสพฺพณฺณิมิ^{๓๗๖} เขภฺยุเยน จิตฺรนทททเทน สท
คจฺจนฺติ ๗ เตน โส มาโส จิตฺรมาโสติ โวหารียติ^{๓๗๗} ททา เขภฺยุยวเสเนว
วิสาขพฺพณฺณิมิ^{๓๗๘} วิสาขนทททเทน ๗ เขฎฐพฺพณฺณิมิ^{๓๗๙} เขฎฐนทททเทน อาสาฬหพฺพณฺณิมิ^{๓๘๐}
ปุพฺพสาฬหนทททเทน ๗ อุตฺตราสาฬหนทททเทน ๗ ๗ สวณพฺพณฺณิมิ^{๓๘๑} สวณนทททเทน ๗
โปฎฐปาหพฺพณฺณิมิ^{๓๘๒} โปฎฐปาหนทททเทน อุตฺตรภททพททททสูตี ๗ น อสฺสชฺชพฺพ-
ณฺณิมิ^{๓๘๓} อสฺสชฺชนทททเทน ๗ กทฺติกพฺพณฺณิมิ^{๓๘๔} กทฺติกนทททเทน ๗ มิคสิรพฺพณฺณิมิ^{๓๘๕}
มิคสิรนทททเทน ปุสฺสพฺพณฺณิมิ^{๓๘๖} ปุสฺसनทททเทน ๗ มชฺชพฺพณฺณิมิ^{๓๘๗} มชฺชนทททเทน ๗
ผคฺคณฺณิมิ^{๓๘๘} ปุพฺพผคฺคณฺณิมิ^{๓๘๙} นทททเทน ๗ อุตฺตรผคฺคณฺณิมิ^{๓๙๐} นทททเทน ๗ สท คจฺจนฺติ ๗
เขภฺยุเยน พฺพณฺณิมิ^{๓๙๑} สฺมาโยคนททททวเสเนว โลกเก จิตฺรมาสาทิสมณฺญา^{๓๙๒} ปญฺญาเปนฺติ ๗
จนุทสูต คมนิ อฺปาทาย สฺริยสูต อชฺชกํ คมนิ สีฆิ ทิริยํ คมนิ ทนฺธิ ๗

กถิ สฺริโย กาทฺปเก อโปสเถ จนุเทน สเทว คนุทฺวา ทโต ปรี
ปฏฺิยทิวเส อตฺตโน สีฆคามิตาย โยชนานิ สทสทสูตี จนุทมณฺฑลํ โອหาย คจฺจนฺติ ๗
อด จนุโท ปจฺฉิมทิสาย^{๓๙๓} เลขา วิย ปญฺญายติ ปทฺทสูต หุติยายิ สทสทสูตฺตนิ
เอวํ ยาว สุกฺกนทททอโปสททิวตี สทสทสูตี โອหาย คจฺจนฺติ ๗

อด จนุโท อฺปรีภาคโต ปตฺติคสฺริยาโลเกน เขฎฐโต ปวทฺตทาย สฺริยสูต
ทฺรภาเวน ทิวเส ทิวเส อนุกฺกเมน ปรีททายมาทาย อตฺตโน ฉายาย^{๓๙๔} วเสน

^{๓๗๕}พ. ปญจสทททตสทสูตานิ
^{๓๗๖}ค. โวหารียติ, ร. โອหารียติ
^{๓๗๗}ร. จิตฺรมาสาทิสมณฺญา
^{๓๗๘}พ., พ. ปจฺฉิมทิสาย
^{๓๗๙}ร. ฉายาย

อนุกกเมน จนุหมณฺฑลสฺส ปเทสสฺส วฑฺฒมานสฺส วยิ ทิสฺสมานทาย อนุกกเมน
วฑฺฒิตฺวา อุโปสถทิวเส^{๓๔๔} ปญฺณมาย ปริปญฺณมณฺฑลโ ส โหติ ฯ ปุณ ปาฏิปททิวเส
จนุทสฺส ทนฺชคคิกาย^{๓๔๕} อทุกฺทโน จ สิมคคิกาย โยชนานํ สกสทสฺสํ ชาวิทฺวา
คจฺฉติ^{๓๔๖} ฯ ทุกิยาย สกสทสฺสํนฺติ เอวํ ยาว กาทฺปกฺขอุโปสถทิวเส^{๓๔๗} สกสทสฺสํ
สกสทสฺสํ ชาวิทฺวา คณฺหาติ ฯ

ถถ จบุโท อุปริภคโค^{๓๔๘} ปตฺติคสุริยาโลเกน เหนฺจฺจโต ปวคฺตตาย สุริยสฺส
อาสนุภภาเวน ทิวเส ทิวเส อนุกกเมน วฑฺฒมานาย อทุกฺทโน ฉายาย วเสน
อนุกกเมน จนุหมณฺฑลสฺส ปเทสสหายมานสฺส วยิ ทิสฺสมานทาย อนุกกเมน ทาวิทฺวา
วยิ กาทฺปกฺขสฺส อุโปสถทิวเส สทฺทโส น ปญฺญาติ ฯ จนฺทํ เหนฺจฺจรา กทฺวา
สุริโย อุปริ โหติ ฯ มทคิยา ปาทคิยา สฺสทฺทกฺกานํ วยิ จนุหมณฺฑลํ ปิชิยติ ฯ
มชฺชนฺติเก^{๓๔๙} เกทฺจฉายา วยิ จ จนุทสฺส ฉายา น ปญฺญาติ^{๓๕๐} โส ฉายาย
อปญฺญาymanาย ทูเร ฐิตานํ ทิวา ปทํไป วยิ สยํ ปิ น ปญฺญาติ ฯ

เอวํ สุริยสฺส อุทฺทํ คมนํ สิมํ ฯ ทกฺขินทิสโต^{๓๕๑} ปนฺสฺส อุตฺตรทิสาย
อุตฺตรทิสโต จ ทกฺขินทิสาย คมนํ ทนฺชํ ฉติ มาเสหิ คจฺฉติ ฯ เอวํ ทิริยํ
คมนํ ทนฺชํ ฯ ทิสฺโส จนุทสุริยานํ คมนวิดิโย โหณฺติ อทฺวิดินาควิดิโควิดิติ ฯ ทตฺถ
ยาย วิดิยา สุริเย คจฺฉนฺเต วสฺสวลาทกาเทวปฺตฺตา สุริยาภิกาปสนฺตฺตฺตา อทุกฺทโน

^{๓๔๔}พ. กาลปกฺขอุโปสถทิวเส
^{๓๔๕}ท., พ. จนุทคคิกาย
^{๓๔๖}ร. คณฺหาติ
^{๓๔๗}ท. ปกฺขอุโปสถทิวเส
^{๓๔๘}ร. อุปริภคโค
^{๓๔๙}ท. มชฺชนฺตเก
^{๓๕๐}ร. ปญฺญาติ โหมํ น
^{๓๕๑}ร. ทกฺขินโต

วิมานโต น นิภษมนุติ กิฬาปสุตา หุตฺวา^{๓๘๒} น จรฺนุติ ๗ *ททา กิร สุริยวิมานํ
 ปกฺติมคฺคโต อโฆ โอรุทฺวา^{๓๘๓} วิจรฺติ^{๓๘๔} ทสฺส โอรุຍฺห จรฺເເນ จນุทวิมานนฺปิ
 อโฆ โอรุຍฺห จรฺติ ทคฺคตฺติกฺกฺตฺตา ททา เทໄວ ເອກພິນຸມປີ ນ ວສຸສຕິ ๗ ທສຸມາ
 ສາ ວິດີ ອຸທກກາເວນ^{๓๘๕} ອຊານຸຮູປຕາຍ ອຊວິດີສຸຍຍໍ ຄຕາ ๗ ອຊານໍ ທີ ອຸທກໍ
 ປຣິກຸລໍ ໂທຕິ ๗ ບາຍ ປນ ວິດີຍາ ສຸຣິເຍ ຄຈຸນເຕ ວສຸສວລາທກາເທວປຸຕາ
 ສຸຣິຍາທິຕາປາກາວໂຕ^{๓๘๖} ອຣິພໍ ອຸທໂນ ວິມານໂຕ ພນີ ນິກຸຣມິທຸວາ ກິຜາ ປສຸຕາ
 ທຸຕຸວາ ອິໂຕຈິໂຕ ວິຈຣນຸຕິ ๗ ທຫາ ກິຣ ສຸຣິຍວິມານໍ ປກຕິມคฺคໂຕ ອຸທຸ໌ ອາຣຸຍຸທ
 ຈຣຕິ ๗ ທສຸສ ອາຣຸຍຸທ ຈຣເເນ ຈນຸทวิมานนฺปิ ອຸທຸ໌ ອາຣຸຍຸທ ຈຣຕິ^{๓๘๗} ๗
 ທคฺคตฺติกฺกຕາ^{๓๘๘} ๖ ຫມຸມຕາ ນິຍມິເຕນ ສມານຄຕິ ນາມ ວາທນຸທເລນ ວິມານສຸສ
 ເປລຸດິທຸທຸຕາ ທຫາ ເທໄວ ອຕິວສຸສຕິ ๗ ກິນຸນໍ ວິຍ ນກໍ ປຸຄຸຣຕິ ๗ ທສຸມາ ສາ
 ວິດີ ອຸທກພຸກາເວນ ນາຄານຸຮູປຕາຍ ນາຄວິດີຕິ ສມຸຍຸນໍ ຄຕາ ๗ ນາຄານໍ ທີ ອຸທກໍ
 ປິຍໍ ມນາປໍ ໂທຕິ ๗

ຍຫາ ສຸຣິຍ໌ ອຸທຸ໌ ອນາຣຸນຸໂຕ^{๓๘๙} ອໂຊ ๖ ອໂນຕຣນຸໂຕ ປກຕິມคฺคເເນວ
 ຄຈຸນຕິ ๗ ທຫາ ວສຸສວລາທກາ ເທວປຸຕາ ຍດາຄາລໍ ຍດາຣຸຈິຍຸຈ^{๔๐๐} ວິມານໂຕ
 ນິກຸຣມິທຸວາ ສຸເເນ ວິຈຣນຸຕິ ๗ ຕເນ ກາເລນ ຄາລໍ ວສຸສນໂຕ ໂລເ^{๔๐๑} ອຸທຸສມຕາ

^{๓๘๒}พ. ไม่มี น

^{๓๘๓}พ. โอรุทฺวา

^{๓๘๔}พ., พ. จรฺติ

^{๓๘๕}พ. อຸທກກາເວນ

^{๓๘๖}ร. สุริยาตีตาปภาวโต

^{๓๘๗}พ. ไม่มี ทสฺส อາຣຸຍຸທ ຈຣເເນ ຈນຸทวิมานนฺปิ ອຸທຸ໌ ອາຣຸຍຸທ ຈຣຕິ

^{๓๘๘}พ. ทคฺคตฺติกຕາ, ร. ทคฺຕິกຕຕາ

^{๓๘๙}พ. อนาຣຸນຸໂຕ

^{๔๐๐}พ. រຸຈិຍຸຈ

^{๔๐๑}พ. กาล

* ส.ท. ๑/๔๐๕

โทธิ ๑ ทาย อุกุสมทาย เหตุภูทาย จนุหิมสุรียานัน คติความนุรูปทาย โควีติสมณญญิต
 คทา^{๑๒} ๑ คุณัน หนี สีสุณหสมทาย ฉาสุ โทธิ ๑ คิมิ จ เนส วิถิมณฑลธานี
 โหนุติ อพุกนุกรรมทลล์ มชุนิมมณฑลล์ พาทิรณนุทลนุติ จ ปริจุนิบทเนน อสสุสกณนุโต
 ปฏฐราย จกุกวาทพพทตบุเตร ปริจุนิบทเนน^{๑๓} อากาเสน ปริจุนิบททพพานิ ๑ น
 สิเนรุโต ปฏฐราย ๑ ยั ปน *อคุคณนุสสุทตวณนุณายัน จนุหิมสุรียา ฉมาเส สิเนรุโต
 ทหิ นิถุชนุตา ฉมาเส อญุโต วิจรณุติติ วุฑุฑุ ๑ ยั ททนนุตรี ทเมวทุดิ วิจริตุ
 เท หนี อาสาทุหมมาเสหิ สิเนรุสมิเปเน จรณุติ ๑ ทโต เทว มาเส นิถุชมิทวาท
 ทหิ จรณุติ ๑ ปฐมกตติกมาเส มชุนเณน คจุนนุติ ๑ ทโต จกุกวาทาภิมุชั คนุทวาท
 ทโย มาเส^{๑๔} จกุกวาทสมิเปเน จริทวาท^{๑๕} ปุน นิถุชมิทวาท จิตุรมาเส^{๑๖} มชุนเณ
 คนุทวาทน ทโต ปรี เทว มาเส สิเนรุอภิมุชา ปกุนนุติทวาท ปุน อาสาทุเห
 สิเนรุสมิเปเน^{๑๗} จรณุติติ วุฑุฑุ ๑

ณปิ จ **ฎีกายัน สิเนรุสสุส จ จกุกวาทสสุส จ ยั ฐานัน เวมชุนัน ทสสุส
 สิเนรุสสุส จ ยั ฐานัน เวมชุนัน เณน คจุนนุตา สิเนรุสมิเปเน จรณุติติ จ น
 ปุน สิเนรุสสุส จ จกุกวาทสสุส จ อชุกั เอมชุนเณน มกุเคนาติ จ วิฑุฑุ ๑ ท
 สหุฑุ ปริภณนุทพพทเทปิ สิเนรุปกุชิกเก กทวาท สปริภณนุทพพท สิเนรุ สนุชาย วุฑุฑุ

๑๒ร. โควีติสมณญญิตคทา

๑๓ท. ปริจุนิบทเนน

๑๔ร. ทโย จกุกวาทมาเส

๑๕ท. จรณุตา, พ. จรณุโต

๑๖ท. จตุมาเส

๑๗ท., พ. สิเนรุสมิเป

*ส.วิ. ๓/๖๖-๗๔

**สา.ที. ๑/๔๐๔

ทฎฐพท์ เกวลญจ ทฎฐพพเมว เอก์เสน^{๔๐๔} เอกเมว^{๔๐๕} คเหตุพท์^{๔๑๐} เอว สติณณิ
มณุตถานัน ปริมาณปริจเจโท^{๔๑๑} สิขณติ ๑

อณญตุถาปิ จ ปริณตพพท์ สุนชาย^{๔๑๒} สีนเรติ วุฑุทฎฐานัน อตุติ ๑
สหายนวคฺเค นี * ปาทาสสุทฺทวณฺณนาย^{๔๑๓} มหาสมุทฺทสฺส อุกกั เวเคน ปกฺขณฺทิตฺวา
จกฺกวาฬิ วา สีนเร^{๔๑๔} วา อานจฺจ ทวีโยชนทสโยชนปฺปมาณัน อุกฺกณฺทวา ปฺน
มหาสมุทฺเท ปตฺติ ๑ ทสฺส^{๔๑๕} ปตฺติฎฎฐานเน มหานรฺกปฺปาโต วิย โทติ ๑ ทัง โลเก
ทลฺวา มุขณฺทิตฺติ วุฑุจฺนฺทิตฺติ วุฑุทฺ ๑ ทตฺถ อสฺสสณฺณจกฺกวาฬานมฺนุทเร ทลฺวา มุขสฺส
ฐิตฺทตฺตา สปริณตพพท์ สีนเรติ โวหริทฺวา สีนเร^{๔๑๖} วา อานจฺจาติ วุฑุทฺนฺทิตฺติ
วิญญายติ ๑ น นี จกฺกวาฬสมุทฺเท อุกกั สีนเร อานจฺจ อุกฺกจฺจณฺทิตฺติ ๑ จกฺกวาฬ-
ปพพท์ ปน อสฺสสณฺณปพพท์ วา อานจฺจ อุกฺกจฺจเจยฺย ๑ ทลฺวามุขสฺส จ
ปริณตพพทโค ทนฺทิตฺตา ฐิตฺทภาโว ** สุปฺปารกชากเก อติปากโฏ ๑ น นี ททา
สุปฺปปรกปฺนฺทิตฺทสฺส^{๔๑๗} นาวา สีนเรสมุทฺทิตฺติ ปกฺขณฺทิตฺติ ๑

สารทฺถที่ปนีย ปน วินยฺฎิกายัน สีทฺหาจริเยนฺทิตฺติ สีนเรสฺส จกฺกวาฬสฺส จ

- ๔๐๔พ. เอกเสน
- ๔๐๕ร. เอกเมว
- ๔๑๐ท., ร. คเหตุพท์
- ๔๑๑ท., ร. ปริมาณปริจเจโท
- ๔๑๒พ. ไม่มี สุนชาย
- ๔๑๓ท. ปาทาสสุทฺทวณฺณนาย
- ๔๑๔ท., ร. สีนเร วา
- ๔๑๕พ. ยสฺส
- ๔๑๖ร. สีนเร
- ๔๑๗ท. สุปฺปปรกปฺนฺทิตฺทสฺส

* ส.ป. ๓/๑๘๘
** ชาทกฏฎกธา ๖/๔๖-๔๘

ยี่ ฐาน เวมชุนนุติ^{๑๘} อาทิก อคฺคณฺณสุตฺตฎีกาย วุฑฺฒ วจน^{๑๙} ยถารุคเมว จ
คเหทฺวา สีนฺนุโศ ยเว มนุชฺลปฺปมาณปริจฺเจโท วุฑฺโศ ๗ โส อุนุปรชาวิทฺวา
วุฑฺฒตฺตา อตีว น บฺรุษฺติ^{๒๐} ๗ กถํ ๗ จนุทิมสุรียา ทกฺขินทิสฺโส ๗ อุกฺกทรทิสฺ
อุกฺกทรทิสฺโส ๗ ทกฺขินทิสฺ คจฺจนุตา มชฺฌิมมณุชฺลปฺปมาณเณเนว จรณมณุชฺเลน สทฺทหา
คจฺจนุติ ๗ สีนฺนุชฺเช ปริจฺเจทํ กทฺวา สารกฺกตฺทีปนียํ วุฑฺฒ ๗ มชฺฌิมมณุชฺล
ชฺชทํ ๗ วุฑฺฒํ ทิ ทกฺกต สีนฺนุทจฺริเยทิ

*ปมาณโศ สมฺนุตา จ มนุชฺล มชฺฌิมวิทฺยา
สทฺทสทฺทสาณฺนวิส สทฺทสเนกทิส จ
สทฺแมกฺกญจ วิญญฺเยยฺยํ ปญฺจสทฺทคฺติ อุกฺกทร^{๒๑}
ทกฺขินํ อุกฺกทรญจาปี^{๒๒} คจฺจนุโศ ปุณ ภาณฺมาติ^{๒๓} ๗
กํ ทิ วิกฺขมฺภนโศ โยชนานํ เทจกฺกทาทิสฺสทฺทสาณิกานิ ฉสทฺทสทฺทานิ

ปญฺจวิสุตฺตกรานิ จ สทฺทสทฺทานิ จนุทิมสุรียานํ จรณมณุชฺลํ มนุชฺลํ ๗ เททิ เยเวทฺถ^{๒๔}
สุรียสุส จรณมณุชฺลํ ปริกฺเขเปณ ทิสฺสทฺทสทฺทสโยชนปฺปมาณํ วุฑฺฒ ๗ ทสฺสทฺทสทฺทสโยชนปฺ
ปมาณํ วิกฺขมฺภํ โททิ ๗ ยถาวุฑฺฒมชฺฌิมมณุชฺลโศ อตีวทฺถกํ ๗ ททฺทญ^{๒๕} อญฺญมญฺญ-
วิรุฑฺฒ วิสมปฺปมาณทาย สมปฺปมาณสุเสว จ อิจฺฉิตฺททฺทททา ๗ เททิ ยเว ททฺทญสุส

- ๑๘ท. เวมชุนนุติ
 - ๑๙ท. วุฑฺฒวจน
 - ๒๐ร. อตีว ๗ บฺรุษฺติ
 - ๒๑ท. อุกฺกทรนุติ
 - ๒๒ท. อุกฺกทรญจาปี
 - ๒๓ท. ไม่มี ทกฺขินํ อุนุทญจาปี คจฺจนุโศ ปุณ ภาณฺมาติ ๗
 - ๒๔ร. เยเวทฺถ
 - ๒๕ท. ททฺทญ
- *สา.ที. ๓/๑๑

อวิรุทธกั หสฺเสกฺกั เอวํ วุฑฺฒกั

*คจฺจนฺโต จ ปนเนวํ โส

อารุญฺหารุญฺห อุตฺถมฺมจ

ทโต กคฺิวเสนสฺส

ทิสสทสฺสทสฺसानิ

ทสฺสมา โส ปรีโต ยาทิ

เอวํ วทฺนฺโต จ ปน เท สฺริยสฺส มุสฺสมาเส ทกฺขินทิสาย

โอรุญฺโหรุญฺห เภฏฺรโต

ยโต คจฺจนฺติ สทฺพททา ๑

ทฺมทฺฆานมาสิ กั

โยชนานิ ปมาณโต

ททฺตกั ว ทินเน ทินเน ๑

พาทิรมณฺฑลเ นิจคมนั^{๒๖} ๑ อาสาฬหมาสเ ปน อพฺทณฺฑทรมณฺฑลเ อุปฺริจฺรเ^{๒๗}

อุทฺธั คมนั มณฺญมฺมานั^{๒๘} สฺริโย เอกสฺมึ ทีเป เภฏฺรโต โอรุญฺห นิจั คจฺจนฺโต

ปน อุตฺถั มุทฺธั อารุญฺห อปรสฺมึ ทีเป อุตฺถั คจฺจนฺติ ๑ เอวํ คจฺจนฺโต ปน โส

อตุทฺทโน จรณมณฺฑลสฺส มหนฺตทฺเทปิ เอกสฺมึ ทิสภาเค นิจคมนเนน ๑ เอกสฺมึ

อุจฺจคมนเนน มชฺฌิมมณฺฑลปฺปมาณเเนว คจฺจนฺตึทึ กเหตุวา ยถา วา^{๒๙} ทถา วา

เกจฺจิ^{๓๐} วุฑฺฒวจนฺมจ นิสฺสาย อนุปฺชาเรทฺวา วทฺนฺติ มณฺญเฐ ๑

ทถา จ สทึ สฺริโย ชมฺพฺทีเป พาทิรมณฺฑลปฺปมาณเเนว^{๓๑} คจฺจนฺตสฺส

เภฏฺรธา อุทฺธกั อภิมุชฺฐฺราเน สมฺพุทฺโททกั มุสฺสิตฺวาปิ^{๓๒} คจฺจนฺมาโน^{๓๓} อุตฺตรกฺกฺรฺทีเป

อพฺทณฺฑทรมณฺฑลสฺส อุปฺริ อุทฺธกั อสมฺมุชฺฐฺราเน อากาเส^{๓๔} สินเนรฺโต อุจฺจทฺร

^{๒๖}ร. พาทิรมณฺฑลเ คมนั

^{๒๗}พ. อุปฺปริจฺรเ

^{๒๘}ท., พ. มณฺญมฺมานั

^{๒๙}พ. ยถถ ยถถ วา

^{๓๐}ท. เกจฺจิ

^{๓๑}ร. พาทิรมณฺฑลปฺปมาณเ

^{๓๒}พ. มุสฺสิตฺวา

^{๓๓}ท., พ. คจฺจนฺมานา

^{๓๔}ร. อากาเสน

*สา.ที. ๓/๔๑๒

กุญแจ ๗ เหว่ สมนุเต โลกนุคริกนิรโยมิ โอภาสชาโต ภเวຍ ๗ สุริยสุต
 อุกุขิ คมนปุปมาณสุต มชฺฐิมมณฑลสุต วิตุถารปุปมาณโต อธิกครททา มชฺฐิมมณฑล-
 วิตุถาโร เทหิ โยชนานัน เตจตุทาลีสสทสุสาธิกานิ ฉสทลสุตานิ ปญจวิสุทฺถรานิ
 ๑ สทฺทตทานิที วุฑฺฒโต ๗ ทโต สาทิเรกทียทฺฆปุปมาโณ สุริยจรมมณฑลสุต
 วิตุถาโรตี^{๓๕} ๗ ทสุมา มณฑลทวยสุต สมทลการณฺญมิ น สิซฺฐติ ๗ ปญญา
 ปนทฺถมฺหิ เอกํ อุลกฺขณํ วทามิ^{๓๖} ๗ ปญฺญตฺติคฺนุทฺทาเมน^{๓๗} หิ ญฺมียํ วา^{๓๘}
 ยลเก วา จตุรํกุลิวิตฺถกํ มณฑลํ ลิชิตฺวา ทโต ทียทฺฆปุปมาณทิม^{๓๙} อุกฺคปุปมาณํ
 เอกํ ชฺฐทกํ เวณฺสกลิกํ คเหตุวา เอกาย โภภฺยิยา มณฑลสุต เลชาย อฺปริ
 ปติฏฺฐาเปทฺวา เอกํ โภภฺยิมณฑลสุต เอกสุมิ ปสฺเส เลชาย สมปุปมาณํ อุกฺกํ
 อฺจฺจาเรทฺวา ทสุต อฺจฺจริทโภภฺยิยา อฺจฺจปุปมาณชานทฺถํ อฺปริ^{๔๐} เวณฺสกลิกํ
 อภิมชฺฐมณฑลสุต เลชาย อฺปริ อุกฺกํ ชฺปาเปทฺวา^{๔๑} อฺจฺจริทโภภฺยิยา ปาปฺณนฏฺฐาเน
 ภินฺนิตฺวา ทมนํ คเหตุทฺทํ ๗ เหว่ ภินฺนิตฺวา คทิตา อฺปฺทฺถมฺภินฺนิตฺถลิกา ลิชิตฺมณฑลสุต
 วิตุถารโต ทินฺชา โหติ ๗ อิมินา อุลกฺขณเณ มชฺฐิมมณฑลํ วิตุถารโต สาทิเรก-
 ทียทฺฆปุปมาณวิตุถารสุต สุริยจรมมณฑลสุต เอกสุมิ ปสฺเส อุกฺคคมนปุปมาณ^{๔๒}
 สินฺเนรฺโต อฺจฺจนฺนุติ เวทิตฺทฺทํ ๗

^{๓๕}ท. สุริยจรมมณฑลวิตุถาโร

^{๓๖}ท., พ. วทาม

^{๓๗}ร. ปญฺญตฺติ คฺนุทฺทาเมน

^{๓๘}ท., พ. ไม่มี วา

^{๓๙}ร. ทียทฺฆปุปมาณํ ทิม

^{๔๐}ท. ปริ

^{๔๑}ท., ร. ชปาเปทฺวา

^{๔๒}ร. อุกฺคคปุปมาณ

ทศมา^{๔๔๓} ๗ เอก^{๔๔๔} อุกุคเหตฺวา สุริโย อรุณโต โส คมนโน เยว
 หุตฺวา สมบุปฺปมาณมฺนุชเล นิจฺ จ จฺจนฺโต วย อุตฺรทิสาย อหฺมฺนฺตรมฺนุชเล
 อภินฺชานสนฺนทฺทา^{๔๔๕} อจฺจํ จฺจนฺโต วย จ ชายติ ๗ ทศมา เถสํ ทถา คหณํ
 วุทฺทปฺปการโทสนฺติ^{๔๔๖} เวทิตพฺพํ ๗ ปฺนابي เท สิเนรุจฺกฺกฺวาฟานมฺนุชเร จตุสุ
 ภาเคสุ เอเกกํ เอภฺนทาลีสสทฺสสาธิกโยชนสทฺสทฺสสํ เอกทิสฺสุทฺตรานิ จ นวโยชนสทฺทานิ
 เอกญฺจ คาวุทฺทนิ ปริจฺฉินฺทิตฺวา สิเนรุโต อหฺมฺนฺตรมฺนุชทลํ เอกภากปฺปมาณมฺนุช
 ทโต^{๔๔๗} จกฺกฺวาฟโต ฟานิรมฺนุชทลํ อหฺมฺนฺตรมฺนุชทลโต ยาว ฟานิรมฺนุชทลา เอภฺนทาลีส-
 สทฺสสาธิกา ทวิโยชนสทฺสทฺสทานิ^{๔๔๘} ทวาสนฺนฺริอุทฺตรานิ จ อญฺรโยชนสทฺทานิ เทว
 จ คาวุทฺทานิตี สุริยวิธิปฺปมาณสฺส คณิตฺทฺทา เอวิ วทฺทนิ ๗

* สทฺสเมกํ ปญฺจสทํ	จตุปฺปญฺญาสโยชน ^{๔๔๙}
ทิกาวุทฺ ^{๔๕๐} เทรสุ ^{๔๕๑}	เททฺทิส รัตนานิ จ
อญฺรจฺกุลานิ จ ทิริย ^{๔๕๒}	จฺจนฺเทกทินํ รวี

-
- ๔๔๓ พ., พ. ทศมา
 - ๔๔๔ พ. เอก
 - ๔๔๕ พ., พ. อภินฺชานสนฺนา
 - ๔๔๖ พ. คหณํวุทฺทปฺปการโทสนฺติ
 - ๔๔๗ ร. ทถา
 - ๔๔๘ พ., ร. เทวโยชนสทฺสทฺสทานิ
 - ๔๔๙ พ., ร. จตุปฺปญฺญาสโยชน
 - ๔๕๐ ร. ทิกาวุทฺ
 - ๔๕๑ ร. เทรสุ สฺมฺญฺจ
 - ๔๕๒ พ. อญฺรจฺกุลานิ ทิริย, พ. อญฺรจฺกุลานิ ทิริย

* ส.ท. ๓/๑๒

๔๕๓ นฤททาพิสสหุสธานี^{๔๕๓}
 โยชนานิ ทิศาทิส^{๔๕๖}
 เตนวุทิสหุสธานี
 คาวุทธานี^{๔๕๗} ทูเวจาปิ
 อิมาย คคิยา อนท-
 คจุนติ ฉนิ มาเสหิ
 สีนเรสุตติเก อนุก^{๔๖๐}
 อากจุนนุโต^{๔๖๑} ทูวิมาเสหิ^{๔๖๒}
 ทสุมา สีนททิปุส
 ทูเว สทสหุสธานี
 เทททิสญจ สหุสธานี^{๔๖๔}
 จกุกวาทนุทรมุจสุส

๔๕๔ นสุสธานี^{๔๕๔} ทิศาวุท^{๔๕๕}
 มาเสเนเกน คจุนติ
 ทวิสทํ สตุทาสีติ จ
 ทวีหิ มาเสหิ คจุนติ
 วิถิโต วิถินุติม^{๔๕๘}
 ทิมาเสหิ^{๔๕๘} จ มชุนิมิ
 วิถิโต ปน ภาณมา
 อสุส ทิปุส^{๔๖๓} มชุนโต
 มชุนโต เมรุอนุท
 ทวิสเตนาชิกานิ ท
 อฏฐารส ทิศาวุท
 ทิปุสเสว จ มชุนโต^{๔๖๕} ฯ

-
- ๔๕๓ ทุกฉบับ นฤททาพิสสหุสธานี, ส.ท. ๓/๔๑๒ นฤททาพิสสหุสธานี
 - ๔๕๔ ทุกฉบับ นสุสธานี, ส.ท. ๓/๔๑๒ เป็น นสุสธานี
 - ๔๕๕ พ., ร. ทิศาวุท
 - ๔๕๖ ท. ทิศาลิส
 - ๔๕๗ ร. คาวุทธานี
 - ๔๕๘ พ., ร. วิถินุติม
 - ๔๕๘ พ. ไม่มี ทิมาเสหิ
 - ๔๖๐ ท. อนุก
 - ๔๖๑ ทุกฉบับ คจุนนุโต, ส.ท. ๓/๔๑๒ อากจุนนุโต
 - ๔๖๒ ทุกฉบับเป็น ทวีหิ มาเสหิ, ส.ท. ๓/๔๑๒ ทูวิมาเสหิ
 - ๔๖๓ ร. มชุนโต
 - ๔๖๔ ร. เทททิสญจสหุสธานี
 - ๔๖๕ พ., ร. ไม่มี จกุกวาทนุทรมุจสุส ทิปุสเสว จ มชุนโต ฯ

เขตุด ปญจ หตุเถน ทัมเพน วิสทิทญติก^{๔๖๖} อุตมญติ มินญติ ๗ ทตุถ
 ยทิ สีเนรุโก อพทญกรมญทลั วุคคิ ปมาณญตรี กจเจญย ๗ ยุกนุขรสีทสมุททปุเปเส^{๔๖๗}
 ปตุคตุคา สุริยสุส อาสาพหมาเส ทตุถ จรณปเทศมชุนิมเทศมญิ^{๔๖๘} มชุนญติเก
 สุริยจุนายาย ทกุชิมทิสโต ทีฆาย ๗ ภาวิตัพพ ๗ อพทญกรวิถิโก ชมพุทธิปสุส
 ทุรกรตุคา ทโต ๗ กจจิจ อารามิกุตา^{๔๖๙} เต ๗ ฉายา ทกุชิมโต วิวาทิ ทัสชาตเก
 วุคคอปมา น ยุชเชญย ชมพุทธิเปเน ๗ ยุกนุขรสีทสมุททพทญกรวิเทเน ภาวิตัพพ ๗
 ททา มชุนิมเทศมญิ มชุนญติเก สุริยจุนายาย อปญญายนโต ยทา จ^{๔๗๐} สีหพีปโต
 สีเนรุญตรี วุคคอปมาณ^{๔๗๑} ภาเวญย ๗ สีหพีเปเน สุตสสนปพทตสุส ปติฏฐิโตกาเส
 ฐิเทเน ภาวิตัพพญติ ๗ สีเนรุโก ทิ สุตสสนปพทตสุส ทาหิรภาโค โยชฌานัน^{๔๗๒}
 ทวิสทสทสุสานิ ฉตุคิสสทสุสานิ^{๔๗๓} อพทเตยยสทานิ จ อตุกริตุวา^{๔๗๔} สีทญกรสมุทเพน
 ปริจญินโน วุคคอปมาณญกรมญปน สีเนรุโก สีหพีปมชุนญฎฐานโทปิ อญนกรปุมานญติ^{๔๗๕} ๗
 อิมสมิ ฐาเน น สทพทนาม ๗ สทพทญตา^{๔๗๖} อติวสาติสาโร ทุปริทญโย โทโส ๗
 นเขตุด สกุกา เอส โทโส ปริทริคิ ๗ ทสุมา สีเนรุโก เยว มญทลปุมาน

-
- ๔๖๖ ร. ทกุชิม
 - ๔๖๗ ท. สุกนุขรสีทสมุททปุเปเส
 - ๔๖๘ ท. จรณปเทศมชุนิมเทศมญิ, ร. จรณกเปเทศ มชุนิมเทศมญิ
 - ๔๖๙ ท. อารามิกุตา, ร. อารามิกุเต
 - ๔๗๐ ร. ยทิ จ
 - ๔๗๑ ท. วุคคอปมาณ
 - ๔๗๒ ร. เทวโยชฌานัน
 - ๔๗๓ ท. ไม่มี ฉตุคิสสทสุสานิ
 - ๔๗๔ ท., ร. อตุกริตุวา
 - ๔๗๕ ท. อญนกรปุมานญติ
 - ๔๗๖ ท. สทพทญตา

อปริจฺฉินฺนิตฺวา อสฺสภณฺณโศ ปฏฺฐาย ปริจฺฉินฺนิตฺทพฺ ๑ ทถา ปริจฺฉินฺนิตฺทเนนาปิ
จกฺกฺวาทฺปพฺทคฺคฺส อุกฺกปิฏฺฐเร ฐิฏฺปะเทเส ปริจฺฉเณโ๑๗๗ ปฏฺฐาย อสฺสภณฺณปพฺทเคน
ปริจฺฉินฺนโน อากาโส สมฺปาโ๑๗๘ ๑ โส ทิ นวโชนสฺสทฺสสาชิกานิ ติณฺนโชนสฺสทฺส-
ทฺสสาณิ เตนวฺกฺคิอชิกานิ ฉโชนสฺสทฺทานิ ติณฺน จ คาวฺคฺทานิ จกฺกฺวาทฺปพฺทคฺคฺส จ มฺลโศ
ปฏฺฐาย อุกฺกํ อุนฺนปพฺทคฺคฺนุกฺกฺททา คฺคฺส อุนฺนโ๑๗๙ สิชฺรโศ ปน ปฏฺฐาย อสฺสภณฺณเณน
ปริจฺฉินฺนโน อากาโส อคฺคิวิสาโล ๑

โส ทิ นวโชนสฺสทฺสสาชิกานิ ติณฺน โชนสฺสทฺสทฺสสาณิ เตนวฺกฺคิอชิกานิ
ฉโชนสฺสทฺทานิ๑๘๐ ๑ ทฺสฺมา ทฺคฺคฺส๑๘๑ มฺกฺกนฺนรฺพฺทเพชฺสมฺปฺปมาณฺปะเทเสณ จ อสฺสภณฺณปริจฺ-
ฉเณน จ ปริจฺฉินฺนิตฺทพฺ ๑ โส ทิ อากาโส วิคฺคฺตฺวารโศ ปณฺณรฺสทฺสทฺสสาชิกานิ
ติณฺน โชนสฺสทฺสทฺสสาณิ สทฺทคฺคิสุคฺคฺทฺทรานิ นวโชนสฺสทฺทานิ เทว จ คาวฺคฺทานิ
มฺกฺกคฺคิโ๑๘๒ อุนฺนเมคฺคฺทโ ๑ เอวํ ทิ สทฺทิ วิณฺณมฺลปฺปมาณํ สิขฺุเฉยฺย ๑ ทฺคฺคฺส ทิ
มฺ ฐานํ เวมฺชฺฉนํ ๑ ทํ มชฺฉณิम्मมฺลทํ ๑ ปฺน ทฺคฺคฺส ทฺวิสุ ปฺสเสสุ ยานิ
เวมฺชฺฉนฺนฐานานิ ๑ เทสุ โอรโศ เอกํ อพฺกนฺนทฺทรมฺลทํ ปฺรโศ เอกํ พาทิรฺมณฺนทฺลนฺนติ
เวทิตฺทพฺ ๑

อพฺกนฺนทฺทรมฺลทํ สิเนรฺมชฺฉนฺนโ๑๘๓ เอกสทฺทคฺคิทฺสทฺสสาชิกานิ ติณฺน โชนสฺสทฺสสาณิ
ปณฺณรฺสโชนานิ จกฺกฺวาทฺสิสุสภานิกานิ เทว จ คาวฺคฺทานิ๑๘๔ ๑ วิคฺคฺชฺมฺเกน

-
- ๑๗๗ พ., ร. ฐิฏฺปะเทสปคฺคิจฺฉเณโศ
 - ๑๗๘ พ. สมฺปาโ
 - ๑๗๙ พ. อุนฺนคฺคา
 - ๑๘๐ พ. ฉโชนอชิกานิ
 - ๑๘๑ พ. ไมมฺมิ ทฺคฺคฺส
 - ๑๘๒ พ. มฺกฺกคฺคิโก
 - ๑๘๓ พ. สิเนรฺโศ มชฺฉนฺนโศ, ร. สิเนรฺปพฺทโศ
 - ๑๘๔ พ. คาวฺคฺคฺทานิ

หวิจกุกทาลีสสหนุสาธิกานี^{๔๔๕} สกุกโยชนสกทสหนุสาธิ เอกทีสโยชนานี เอกญจ คาวุกี ๗
ปริกุกเชปโก นพพิสสหนุสาธิกานี ทวาวีสทีโยชนสกทสหนุสาธิ เคนวุกี ทิคาวุกานี ๗

มชุนิมมณฑล สีนเรวเวมชุนโต ปญจจกุกทาลีสโยชนสทสหนุสาธิ^{๔๔๖} วิกขมูเกน
นวโยชนสกทสหนุสาธิ ๗ ปริกุกเชปโก สกุกวีสทีโยชนสกทสหนุสาธิ ๗ สกุกวีสทียา^{๔๔๗}
ที นกุกชุกทานัน วิถิมณฑลเลนเนว จนุทิมสุริยา จรนุกี ๗ น^{๔๔๘} อญญกทร สุริโย
กาฟปกุกชุกอุปสทปฏิปทิวสโต ปฏฐาย ทิวเส ทิวเส โยชนานัน สทสหนุส^{๔๔๘}
สทสหนุส จนุทิมณฑล โอนหาย กจุนที สุกุกปกุกชุกอุปสทปฏิปทิวสโต ปฏฐาย^{๔๕๐}
ทิวเส ทิวเส โยชนานัน สทสหนุส ชาวิทวา ปุน กาฟปกุกชุกอุปสททิวเส จนุทิมณฑล
คณหาคีติ วุกุกชุกทา จนุโท กาฟปกุกชุกอุปสททิวเส สุริเยน สหุที เอกสมิ
นกุกชุกเท จริทวา ทนุชคามิตาย โอทियนวเสน ทิวเส ทิวเส สทสหนุสโยชนนุทริก^{๔๔๙}
เอกั นกุกชุกท มุญจนุโต สกุกวีสทีทิวเสที สกุกวีสทีนกุกชุกทานี มุญจนวเสน นกุกชุก-
มณฑล อมญุจิทวา ทโต ทวีที ทิวเสที อปราณี เทว นกุกชุกทานี มุญจนุโต ปน
สุริเยน สท กจุนที ๗

สุริโย สियคามิตาย เอเคน^{๔๕๒} นกุกชุกเทน สาธิกานี เทรส อหานี
จริทวา ท มุญจิทวา อปรัน นกุกชุกท คณหาคี ๗ เอวั จนุทิสท ทิวเส เอเกกน-
ชุกทรานานวเสน มชุนิมมณฑลเลน วุกุกชุกปมาเลน กวิกพพิ ๗ อญญกา จนุทิมสุริยานัน

-
- ๔๔๕ พ., ร. เทวจกุกทาลีสสหนุสาธิกานี
 - ๔๔๖ พ. ปญจจกุกทาลีสโยชนสทสหนุสาธิ
 - ๔๔๗ พ. สกุกวีสทียานี
 - ๔๔๘ ร. ไม่มี น
 - ๔๔๘ พ., ร. ไม่มี สทสหนุส
 - ๔๕๐ พ. ปราบ
 - ๔๕๑ พ. สทสหนุสโยชนนุทริก
 - ๔๕๒ ร. เอเคน

คมนัน สเมติ อปฺพทานสฺสกุทฺตวณฺณนํ จนฺทิมสฺสริยา กิร เอกปฺปหาเรเนว ทิสฺสุ
 ทีเปสฺส ปญฺญาบฺนุติ ฯ เอเกกาย ทิสาย นวโยชนสทสฺสหฺสฺसानิ อนุชการํ วิชฺมิทฺวา
 อาโลกํ ทสฺสเนตฺติ วุทฺถํ ฯ ฎีกายํ ททฺตฺตวิจฺรณฺทนต์ ชมฺพฺพทีเป มชฺฌนฺตีกเวลาบิ^{๔๔๓}
 ปุทฺทวิเทหฺวาสิเน อกฺตคฺมนวเสเน อปฺพทสฺสริยมนฺทลํ ปญฺญาบฺนุติ อปรโคยานวาสินี
 อุกฺกคฺมนวเสเน ฯ เอวํ เสสทีเปสฺสทฺติ วุทฺถํ ฯ เอกปฺปหาเรเนว ทิสฺสุ ทีเปสฺส
 ปญฺญาบฺนุตฺติ จ เอเกกาย ทิสาย นวโยชนสทสฺสหฺสฺसानิ อนุชการวิชฺมนมฺปิ อิมินา
 นเยเน เวทิตฺทพฺพทฺติ อิติ จ วุทฺถํ ททฺนมาเนเน ทิสฺสุ ทีเปสฺส อฏฺฐารสโยชนสทสฺสเสหิ
 อาโลกสฺสทฺส ทิสฺสนโศ เอกสฺมิ ทีเป นวโยชนสทสฺสมกฺเตเน อนุชการโรทฺตฺตวณฺณํ ภาเวยฺย ฯ
 อิมินาปิ นเยเน วุทฺทคฺปฺปมาณํ มชฺฌิมมณฺฑลนฺตฺติ คเหทฺทคฺทพฺทํ ฯ

พานิรมณฺฑลํ สีเนรเวมชฺฌนโศ อฏฺฐวิสทิสฺสทฺสสาชิกานิ ปญฺจโยชนสทสฺสหฺสฺसानิ
 จกฺุราสีทฺทฺทฺทรานิ นวโยชนสทฺทานิ จกฺุทาลีสฺสสภานิกญฺจ เอกํ คาวุทฺติ^{๔๔๔} ฯ วิชฺขมฺภเณ
 สทฺทคฺปญฺญาสทสฺสทฺสสาชิกานิ ทสโยชนสทสฺสหฺสฺसानิ^{๔๔๕} อฏฺฐสฏฺฐทฺทรานิ นวโยชนสทฺทานิ ทิณิ
 จ คาวุทฺทานิ ฯ ปริกฺุเชปโศ ทิสทฺทคฺทิสทฺสทฺสสาชิกานิ เอกคฺทโยชนสทสฺสหฺสฺसानิ ฉอฺกฺุทฺทรานิ
 นวโยชนสทฺทานิ เอกญฺจ คาวุทฺทํ ฯ

อพฺพกฺุทฺทรณฺฑลมชฺฌิมมณฺฑลนมนฺทฺทริ โยชนานํ อฏฺฐสทฺทคฺทิสทฺสทฺสทานิ
 จกฺุราสีทฺทฺทฺทรานิ นวโยชนสทฺทานิ จกฺุทาลีสฺสสภานิกญฺจ เอกํ คาวุทฺทํ ฯ ทถา
 มชฺฌิมมณฺฑลพานิรมณฺฑลนมนฺทฺทริ เอวํ อพฺพกฺุทฺทรณฺฑลโศ ยาว พานิรมณฺฑลทา

^{๔๔๓}พ. จารฐา

... มชฺฌนฺตีกเวลาบิ จนฺทิมสฺสริยา กิร เอกปฺปหาเรเนว ทิสฺสุ ทีเปสฺส
 ปญฺญาบฺนุติ ฯ เอเกกาย
 นวโยชนสทสฺสหฺสฺसानิ อนุชการํ วิชฺมิทฺวา อาโลกํ ทสฺสเนตฺติ วิทฺถํ ฯ
 ฎีกายํ ททฺตฺตวิจฺรณฺทนต์ ชมฺพฺพทีเป มชฺฌนฺตีกเวลาบิ อปฺพทสฺสริยมนฺทลํ ปญฺญาบฺนุติ ฯ

^{๔๔๔}พ. คาวุทฺติ

^{๔๔๕}ร. ทสโยชนานิ

สกตปุณฺญาสสหัสสาขิกโชนสทสทสุลฺ อฏฺฐสฏฺฐกฺุทฺรานิ นวโชนสทานิ ทิมิ คาวฺตานิ ๑
 สุริโย^{๔๘๖} ทิวเส ทิวเส ทิริยํ คจฺจนฺโต สกตสทฺทคาธิกาณิ^{๔๘๗} อฏฺฐโชนสทานิ
 เทว ๑ คาวฺตานิ เทกฺทิสอุสทานิ ฉยฺยสุริโย จกฺุทฺวาริ รทฺนานิ โสฬส อญฺุคฺุธิโย
 คจฺจนฺติ ๑ เอวํ โส อิมาย คคฺิยา ฉติ มาเสหิ อพฺุณฺนทรมณฺุทลฺโท พาทิรฺมณฺุทลฺ
 ปาปฺุณาติ ๑ ททา^{๔๘๘} พาทิรฺมณฺุทลฺโท อพฺุณฺนทรมณฺุทลฺ อากจฺจนฺโตปิ จนฺุโท ปน
 ทิวเส ทิวเส ทสโชนสทสทานิ เอกทิสกฺุทฺรานิ ปญฺุจโชนสทานิ เอกญฺุจ คาวฺคฺุ
 คจฺจนฺโต ปญฺุพรสิ^{๔๘๙} ทิวเสหิ อพฺุณฺนทโรทฺโท พาทิรฺ ปาปฺุณาติ ๑ ททา พาทิโรทฺ
 อพฺุณฺนทโร อากจฺจนฺโตปิ เอวํ ทิ เท คจฺจนฺนา จนฺุทิมสุริยา สิเนรฺุสมิเปน ทํ
 ปทฺุทฺชินฺุํ กทฺุวา คจฺจนฺตา ฉมาเส ทฺโท คมนวฺิถิโต^{๕๐๐} อทฺุทโน^{๕๐๑} ทิริยคฺมเนน
 จกฺุทฺวาพาทิมฺุชา นิฏฺุขมฺุทฺติ ๑ เอวํ ฉมาเส ชฉ ฉฉ ฉเนรฺุโท อปสทฺุทกฺนวเสน
 ทฺโท นิฏฺุขมฺิทฺุวา จกฺุทฺวาพสมิเปํ ปทฺุวา ทฺโทปิ ฉมาเส ชฉ ฉฉ อปสทฺุทกฺนวเสน^{๕๐๒}
 นิฏฺุขมฺิทฺุวา สิเนรฺุสมิเปํ ปาปฺุณฺนตา อนฺุโตปิ จรฺุทฺติ วุทฺทา ๑

เทหิ อาสาฬฺุหมาเส วุทฺทนเยน สิเนรฺุสุส ๑ จกฺุทฺวาพสุส ๑ ยํ ฐานํ
 เวมฺุชฺุณฺุ ๑ ทสุส ๑ สิเนรฺุสุส ๑ ฐานํ^{๕๐๓} เวมฺุชฺุณฺุทํ อพฺุณฺนทรมณฺุทลฺ เทน จรฺุทฺติ ๑
 ทฺโท เทว มาเส นิฏฺุขมฺิทฺุวา พหิ จรฺุทฺตา ปฐฺุมกฺุทฺติฉมาเส สิเนรฺุสุส ๑

^{๔๘๖}ร. สุริโย สุริโย ทิวเส

^{๔๘๗}ท. สกตสทคาธิกาณิ

^{๔๘๘}ท., ร. ททา

^{๔๘๙}ท. ปนฺุพรสิ

^{๕๐๐}ท. คมนวฺิถิโต

^{๕๐๑}ร. พหิ อทฺุทโน

^{๕๐๒}ท. อปสทฺุทกฺนวเสน

^{๕๐๓}ร. ยํ ฐานํ

โยชนานัน นวสท	สตฺยคตีสฤตฺยทรบปิ จ
คาวุกานิ ทเวจามิ	อสุสกณฺณสุส พานิรา
เอทฺถนุทฺตฺรสุส กาทฺทุโท	ยฺคนุทฺตฺรปฺปมาณโต
ทิมฺณฺทลปฺริจฺเจโท	อนฺมาเนน ยฺคฺตฺยโท
จกฺกวาทฺสฺสกณฺณนฺตฺยา ^{๕๑๓}	เวมฺชฺช ^{๕๑๔} มชฺชณฺณทล
ทวีสฺส ปสฺสเสสฺส เวมชฺช	อนฺโต ทฺหิ จ มณฺทล
เอเกกอนฺตรํ เทส	โยชนานัน ปมาณโต
อฏฺฐสฺสทฺยคตฺย สหสฺสทานิ	จกฺุราสีสุตฺยทรบปิ จ
นวสท คาวุกญจ	จกฺุทาลีสฺสสทานิ จ
อนฺโต ^{๕๑๕} มณฺทลโต ทสฺมา	ปมาณํ ยาว พานิรา ^{๕๑๖}
เอกํ สทฺทสทฺยคตฺย ^{๕๑๗}	ปญฺญาสสทฺยคตฺย ทถา
ปฺน สทฺทสทฺยคตฺย	นวุทฺตฺรสทานิ จ
อฏฺฐสฺสทฺยคตฺย จ วิญญฺเอยฺย	อชฺชํ คาวุกคฺคฺย ^{๕๑๘}
พานิรํ อนฺตรํ วาปี ^{๕๑๘}	อนฺตรํ วาปี พานิรํ
คจฺฉนฺโต ภาณฺมา ทนฺท	ณฺท มาเสหิ คจฺฉนฺติ
ทสฺมา เอกทฺเเน ทสฺส	ปมาณํ คตฺยิทา อิท
โยชนานัน สทานญจ ^{๕๒๐}	สทฺทสทฺยคตฺย ลุทฺตฺรา

^{๕๑๓}พ. ร. จกฺกวาทฺสฺสกณฺณนฺตฺยา

^{๕๑๔}พ. เวมชฺช

^{๕๑๕}ร. อนฺเต

^{๕๑๖}พ. ยาวพานิร

^{๕๑๗}พ. สทฺทสทฺยคตฺย

^{๕๑๘}ร. คาวุกคฺคฺย

^{๕๑๘}พ. ไมมี พานิรํ อนฺตรํ วาปี

^{๕๒๐}ร. สทานิ จ

การุณานิ หุเว จาปี	เทกทีส อุสภานิ จ
ณญริ จกฺขทตฺตญจ	โสฬสคฺคฺลาชาวาทิ
ปณฺณรสนิเน เทว	จฺนุโท คณฺทวา พาทิร
ปฺน อพฺภนฺตร อเอติ	คฺติ จ ^{๒๑} เทน โส ๓โว
ทสฺสา เอกํ ทิเน ทสฺส	ปฺมานํ คคฺชยา อิท
ทสฺสญจ ว สทฺสฺสาณิ	ปฺน ปณฺจสฺตานิ จ
โยชนาเนกทีสญจ ^{๒๒}	อด เอกญฺจ การุณฺทิตี ๗

เอวํ จกฺกฺวาพาทินิ อายาณวิคฺคฺตาราทิวิภาค^{๒๓} วิวริทฺวา ปฺน อิมสฺมิ
 จกฺกฺวาเพ ทิสฺสุ มณฺฑลเสสุ จรณํ มณฺฑลเสสุ จรณํ เวทิตฺพทํ ๗ เอกุถ จรณมณฺฑล
 นาม วุคฺคฺตปฺปฺมานํ นกฺขทฺคฺคฺมณฺฑลํ วุจฺจติ ๗ ทสฺส นกฺขทฺคฺจรณํ สุริยจรณ
 สมฺพนฺนิตฺวา วิคิตฺตฺตา^{๒๔} สุริยจรณน ทิปฺยิสฺสาม ๗ สุริโย ทิ^{๒๕} ยทา ชมฺพฺทิตฺเป
 อพฺภนฺตรมณฺฑลเจ จรติ ททา อุกฺตรกฺกุสุ พิตฺธิรณฺฑลเจ จรติ ๗ ปุพฺพวิทฺเท
 อปรโคชานเ จ มชฺฌิมมณฺฑลเจ จรติ ๗ ททา ชมฺพฺทิตฺเป สุริยเสสุ อุกฺกํ มชฺฌิมทิสาย
 สิมํ ปณฺญาณโต^{๒๖} สพฺพทิสฺโย ทิวโส โหติ ฉคฺคฺติสฺนาทิกอ ๗ สพฺพมฺนฺทา รคฺคฺติ
 จกฺกฺวีสฺตฺนาทิกอ ๗ อุกฺตรกฺกุสุ ทพฺพิปริเยน สพฺพทิสฺมา ว รคฺคฺติ โหติ ๗ ปุพฺพวิทฺเท
 อปรโคชานเ จ รคฺคฺติ ทิวา สฺมา โทณฺทิตฺ ทิสฺนาทิกอ^{๒๗} ทิวโส ทิสฺนาทกา

- ๒๑ พ. คคฺชญจ
- ๒๒ พ. โยชนาเนกทีสญา
- ๒๓ ร. อารามวิคฺคฺตาราทิวิภาค
- ๒๔ พ. วิคิตฺตฺตา
- ๒๕ พ. ไม่มี ทิ
- ๒๖ ร. ปณฺญาณโต
- ๒๗ พ. ทิสฺนาทิก, พ. ทิสฺนาทิกอ

รฤติ ๑ ยหา สุริโย อุตฺตรกรรฺสุ^{๕๒๔} อพฺพนฺตร^{๕๒๕} จรฺติ ๑ ทหา ชมฺพฺทีเป พาทิเร
จรฺติ ๑

อปรโคชานเน จ ปุพฺพิเทเห จ มชฺฌนฺติเก จรฺติ ๑ ทหา ชมฺพฺทีเป
สุริยสุส อพฺพนฺตรมณฑลโต ทูเร อพฺพนฺตรพาทิรฺมณฑลเณ^{๕๓๐} อคฺคิโกณฺเฌ คณฺทฺวา
ทฺมฺช^{๕๓๑} ปญฺญายนโก สทฺพมฺนุโห ทิวโส โหติ^{๕๓๒} ๑ นิ จกฺวุสฺติ นาทิกา^{๕๓๓}
สทฺพทิสฺสา รฤติ ฉกฺคิสฺนาทิกา ๑ อปรโคชานเน ปุพฺพิเทเห จ รฤติ ทิวสา สฺมา
โหนฺติ ๑ ทิสฺนาทิกิ ทิวโส ๑ ทิสฺนาทิกา รฤติ ๑ ยหา สุริโย ปุพฺพิเทเห
อพฺพนฺตรเ จรฺติ^{๕๓๔} ทหา อปรโคชานเน พาทิเร จรฺติ ทหา อุตฺตรกรรฺสุ ชมฺพฺทีเป
มชฺฌนฺติเก จรฺติ ๑ รฤติทิวาปริจฺเจโท วุฑฺฒนโย ๑ อิมินา นเยน จกฺสุ ทิเปสฺสุ^{๕๓๕}
ทํ ทํ มาสปริวทฺคเน ทฺวาทสนฺนํ มาสํ โลภฺยาภิมเต อโรเปทฺวา วุฑฺฒนเยน
รฤติทิวมาสนฺจ อหฺรวิทฺวา จรณมณฑลสุสฺส ทิสฺสุ มณฑลเสสฺ จรณํ ฉฺวาททฺหํ ๑ ทกฺฤตา
ปน ชมฺพฺทีเป จรณมณฑลสุสฺส อพฺพนฺตรจรเณ^{๕๓๖} ชมฺพฺทีเปปิ อาสาพฺทมาโส
เสสฺทิเปสฺสุปิ อาสาพฺทมาโส ยเวทฺติ เอวํ เอกฺเสเน คเหตุคทฺโพ นกฺชฺคฺตํ ยเว
นิ นามเน มาสนามสุส วิทิตฺคฺตา^{๕๓๗} ๑

^{๕๒๔}ร. ปุพฺพิเทเห

^{๕๒๕}ร. อพฺพนฺตรเ

^{๕๓๐}ร. อพฺพนฺตรมณฑลพาทิรฺมณฑลเณ

^{๕๓๑}พ. ทฺมฺช

^{๕๓๒}พ. โหติ

^{๕๓๓}ร. นาทิกิ

^{๕๓๔}พ. จรฺติ

^{๕๓๕}พ. โหติ ทิเปสฺสุ

^{๕๓๖}ร. อพฺพนฺตรจรเณ

^{๕๓๗}พ. วิทิตฺคฺตา

นฤขตุคปารุณา ปน รกฺติทิวานูมานวเสณ ชมฺพฺหิเป อาสาฬหมาส
 อุตฺตรกฺฤษฺส ๕๓๘ มาส อปรโคยานเส ๕๓๘ จิตฺรมาส ๕๓๘ ปุพฺพวิทฺเทเห อสฺสชฺชมาสติ
 อิมินา นเบน จกฺขฺส ๕๓๘ ทึเปสฺ ๕๓๘ มาสปริวทฺตเนน มาสสาสนามํ อาโรเปณฺติ ๕๓๘ ทกฺถ
 นฤขตุคปารุณานํ มเตนปิ ๕๓๘ สาสนิกานํ มเตนปิ ๕๓๘ อุนฺตรนฺตรรา ๕๓๘ ปริวทฺตมานํ ๕๓๘ เทฺวา
 อิตฺริทฺรมาสา ๕๓๘ จกฺขฺนํ ๕๓๘ ทึปานํ ๕๓๘ อหฺมฺนฺตเรสฺ ๕๓๘ ปริวทฺตนฺติ ๕๓๘ มาสนามาเยว ๕๓๘ ทิ ๕๓๘
 วิสฺ ๕๓๘ อาโรเปณฺติ ๕๓๘ อฺปจฺจารโท ๕๓๘ สภาวโท ๕๓๘ เอวํ ๕๓๘ ทึเปสฺ ๕๓๘ มาสปริวทฺตนํ ๕๓๘ คเนทฺททํ
 ๕๓๘ น ๕๓๘ สินฺเนรฺพทฺทราชา ๕๓๘ จกฺขฺนํ ๕๓๘ ทึปานํ ๕๓๘ มชฺชเณ ๕๓๘ วิโท ๕๓๘ เยว ๕๓๘ เทสํ ๕๓๘ ทึปานํ ๕๓๘ อุตฺตรทิสาย
 ๕๓๘ โหติ ๕๓๘ ๕๓๘ กถํ ๕๓๘ ปุพฺพวิทฺเทเห ๕๓๘ มชฺชณฺติเก ๕๓๘ สฺริโย ๕๓๘ สินฺเนรฺ ๕๓๘ อุตฺตรํ ๕๓๘ กทฺวา ๕๓๘ ชมฺพฺหิเป
 ๕๓๘ ปุพฺพทิสํ ๕๓๘ กฺรฺมาโน ๕๓๘ อฺคฺคจฺจติ ๕๓๘ ๕๓๘

กถา ๕๓๘ ชมฺพฺหิเป ๕๓๘ ๕๓๘ วิทฺตมชฺชณฺติเก ๕๓๘ สินฺเนรฺ ๕๓๘ อุตฺตรเมว ๕๓๘ กทฺวา ๕๓๘ อปรโคยาน
 ๕๓๘ ปุพฺพทิสํ ๕๓๘ กฺรฺมาโน ๕๓๘ อฺคฺคจฺจติ ๕๓๘ ๕๓๘ อปรโคยาน ๕๓๘ วิทฺตมชฺชณฺติเก ๕๓๘ สินฺเนรฺ ๕๓๘ อุตฺตรเมว
 ๕๓๘ กทฺวา ๕๓๘ อุตฺตรกฺฤษฺส ๕๓๘ ปุพฺพทิสํ ๕๓๘ กฺรฺมาโน ๕๓๘ อฺคฺคจฺจติ ๕๓๘ ๕๓๘ อุตฺตรกฺฤษฺส ๕๓๘ วิทฺตมชฺชณฺติเก
 ๕๓๘ สินฺเนรฺ ๕๓๘ อุตฺตรเมว ๕๓๘ กทฺวา ๕๓๘ ปุพฺพวิทฺเทเห ๕๓๘ ปุพฺพทิสํ ๕๓๘ กฺรฺมาโน ๕๓๘ อฺคฺคจฺจติ ๕๓๘ ๕๓๘ เอวํ
 ๕๓๘ สินฺเนรฺพทฺทราชา ๕๓๘ ทึปานํ ๕๓๘ มชฺชเณ ๕๓๘ วิโท ๕๓๘ เยว ๕๓๘ เทสํ ๕๓๘ อุตฺตรํ ๕๓๘ โหติ ๕๓๘ ทิ ๕๓๘ เวทิตฺทโหติ ๕๓๘
 ๕๓๘ เอกทฺวา ๕๓๘ โลกปรุปรุคฺคิตฺกถาสมานเสณ ๕๓๘ ปกาสิทา ๕๓๘ โหติ ๕๓๘ ๕๓๘

อิติ ๕๓๘ กทฺทนฺตสฺส ๕๓๘ สิริสมนฺตกทฺทอจฺจคฺคมาปณฺติคฺคสฺส ๕๓๘ สิสฺเสณ ๕๓๘ ปฏฺิลทฺทชฺชนามเชยฺเชน
 ๕๓๘ สิริสมนฺตกทฺทปณฺติเทณ ๕๓๘ กถา ๕๓๘ โลกปรุปรุคฺคิตฺกทฺทสํ ๕๓๘ สมกฺททา ๕๓๘ คณฺดโท ๕๓๘ เอกทิสฺสาชิกานิ ๕๓๘
 ๕๓๘ นวคณฺดสถานิ ๕๓๘ ๕๓๘ ๕๓๘

๕๓๘ โลกปรุปรุคฺคิตฺกทฺทสํปกรณํ ๕๓๘ นิฏฺฐิตํ ๕๓๘ ๕๓๘

๕๓๘ ท. ๕๓๘ ไมมี ๕๓๘ ทึเปสฺ ๕๓๘

๕๓๘ ร. ๕๓๘ สินฺเนรฺพทฺทราชาชานํ ๕๓๘

๕๓๘ ร. ๕๓๘ ไมมี ๕๓๘ อุตฺตรเมว ๕๓๘ กทฺวา ๕๓๘

๕๓๘ ร. ๕๓๘ คณฺดโท ๕๓๘

๕๓๘ ร. ๕๓๘ เอกทิสฺสาชิกานิ ๕๓๘

๕๓๘ ร. ๕๓๘ นวคณฺดสถานิ ๕๓๘